

## TEMA BROJA: STRUČNA ZASTUPLJENOST NASTAVE U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U CRNOJ GORI

# DIPLOMIRANI MATEMATIČARI I FIZIČARI NEĆE U UČIONIČU

Foto: shutterstock

- Deficit nastavnika iz prirodnih nauka predstavlja izazov za većinu obrazovnih institucija u Crnoj Gori
- Stvaranje ravnoteže između interesa učenika, potreba tržišta rada i društvenih prioriteta smatra se ključnim za dugoročno rješavanje ovog problema
- Neophodno adekvatno stimulisanje najboljih srednjoškolaca da upisuju nastavničke fakultete, pogotovo za deficitarne oblasti

Strane 4, 5, 6 i 7

## INTERVJU: ALEKSANDRA LALEVIĆ, DIREKTORICA CENTRA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE



# VIZIJA, FLEKSIBILNOST I INOVATIVNOST U OBLIKOVANJU BUDUĆIH STRUČNJAKA

Strane 2 i 3

## MINISTARKA PROSVJETE, NAUKE I INOVACIJA PROF. DR ANĐELA JAKŠIĆ-STOJANOVIĆ

VELIKO INTERESOVANJE CRNOGORSKIH ISTRAŽIVAČA ZA UMREŽAVANJE SA EVROPSKIM KOLEGAMA



Strana 10

## CENTRALNA PROSLAVA 50 GODINA UNIVERZITETA CRNE GORE

SLOBODA SE OSVAJA ZNANJEM



Strane 15 i 16

## VELIKI USPJEH ZAVODA ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA NA SAJMOVIMA KNJIGA U SARAJEVU I PODGORICI





INTERVJU: ALEKSANDRA LALEVIĆ, DIREKTORICA CENTRA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

# VIZIJA, FLEKSIBILNOST I INOVATIVNOST U OBLIKOVANJU BUDUĆIH STRUČNJAKA

- Dosta uloženo u modernizaciju programa stručnog obrazovanja kako bi se osigurala primjenljivost znanja
- Većina stručnih škola nema dovoljno opreme za izvođenje praktične nastave koja bi u potpunosti zadovoljila zahtjeve obrazovnog programa
- Integracija tehnoloških alata i inovacija u nastavni proces ključna za osiguranje da učenici steknu relevantne vještine za digitalno doba

Srednje stručno obrazovanje je direktno povezano sa privredom i tržištem rada i zbog toga je važan činilac ukupnog društvenog i ekonomskog razvoja svake zemlje. Njezova modernizacija je uvijek u fokusu. Tim povodom razgovarali smo sa direktoricom Centra za stručno obrazovanje **Aleksandrom Lalević**.

**Strategijom razvoja stručnog obrazovanja za period 2020–2024. predviđena je realizacija velikog broja ciljeva i aktivnosti. Koliko se u tome uspjelo?**

– Ciljevi i aktivnosti koji su bili predviđeni Strategijom razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2020–2024), a koji su u nadležnosti Centra za stručno obrazovanje, realizovani su kroz aktivnosti definisane akcionim planovima i izvještajima o radu Centra za stručno obrazovanje.

**Stalno se potencira da stručno obrazovanje treba da omogući sticanje vještina, kompetencija i kvalifikacija za zapošljavanje i mobilnost na tržištu rada. Kakva je situacija u Crnoj Gori?**

– Situacija varira u zavisnosti od sektora. Postoje određene inicijative usmjerene na poboljšanje stručnog obrazovanja kako bi se omogućilo sticanje vještina potrebnih za zapošljavanje i mobilnost na tržištu rada.

Radi unapređenja stanja dosta je uloženo u modernizaciju programa stručnog obrazovanja kako bi se osigurala primjenljivost vještina. Ključno je što je ojačana saradnja između škola i privrednih subjekata da bi se obezbijedilo da obrazovni programi odgovaraju

potrebama tržišta rada. Podrška preduzetništvu i inovacijama takođe je doprinijela razvoju novih mogućnosti za poslužavanje.

Dosta je urađeno uvođenjem modularizovanih obrazovnih programa, izrađenih na osnovu standarda zanimanja, kojima su jasno postavljene stručne kompetencije koje treba da posjeduje osoba da bi se bavila određenim poslom. Sam proces izrade ovih programa podrazumijeva formiranje radnih grupa čiji su članovi predstavnici privrede, koji definišu poslove i aktivnosti za određena zanimanja. Sama metodologija modularizovanih obrazovnih programa zasniiva se na ishodima učenja u modulima, koji predstavljaju jasnu sliku o povezanosti

teorijskih i praktičnih znanja. Po završetku modula učenik je osposobljen za dostizanje stručnih kompetencija primjenjivih na tržištu rada.

U pogledu modernizacije stručnog obrazovanja i što boljeg uvezivanja sa tržištem rada akcentat je na većem broju časova praktične nastave i uvedeni su obavezni časovi u okviru stručnih modula koji se realizuju kod poslodavca u realnom radnom okruženju.

Takođe, cilj je da se učenici kroz modularizovane obrazovne programe osposobe za sticanje ključnih kompetencija: matematička i kompetencija u prirodnim naukama i tehnologiji, zatim komunikacija na maternjem i stranom jeziku, lična, socijalna, i građanska kompetencija, kao i digitalna i

kompetencija učiti kako učiti, te preduzetnička i kulturološka.

Centar za stručno obrazovanje je jedan od partnera ERA-SMUS + programa, koji radi razvijanja vještina i razmjene iskustava realizuje projektne aktivnosti mobilnosti učenika i nastavnika (dugoročna ili kratkoročna mobilnost) u više zemalja okruženja i EU. Osim razmjene iskustava, učenicima se omogućava sticanje specifičnih kompetencija usklađenih sa obrazovnom politikom zemalja u EU, kao i sticanje uslova za stipendiranje, dalje školovanje i profesionalni napredak. Nastavnicima programi mobilnosti pospješuju pedagoške vještine i kompetencije, omogućavaju profesionalni razvoj i stvaraju uslove za sticanje viših

zvanja.

Radi promocije i razvoja vještina, Centar za stručno obrazovanje realizuje u saradnji sa partnerima iz privrede i zanatstva državna takmičenja usklađena na principima Euroskills takmičenja, kako bi naši učenici u nekom momentu bili konkurentni na ovim prestižnim nadmetanjima. U ovoj školskoj godini do sada su realizovana državna takmičenja iz oblasti Elektrotehnike, Kuvarstva, Restoraterstva, te Frizerskih usluga.

**U Crnoj Gori već više godina funkcioniše dualni sistem obrazovanja. Da li je interesovanje učenika na očekivanom nivou i koliko poslodavaca ga realizuje?**

– Zakon o stručnom obrazovanju u Crnoj Gori pruža







odličnu osnovu za implementaciju dualnog sistema obrazovanja, omogućavajući da se praktična obuka u potpunosti realizuje kod poslodavca.

Prava i obaveze učenika i poslodavca regulišu se putem individualnog ugovora o obrazovanju, koji potpisuju poslodavac i roditelj učenika. Ovaj sporazum je neophodan za upis u trogodišnju stručnu školu. Uslovi obrazovanja u školi su definisani programom, dok uslove koje poslodavac mora ispuniti utvrđuje reprezentativno udruženje poslodavaca.

U dualnom sistemu obrazovanja omogućena je određena fleksibilnost, posebno u vezi sa upisom, početkom i završetkom obrazovanja, kao i procjenjivanjem i ocjenjivanjem.

Od ukupno 3.830 učenika koji pohađaju III nivo obrazovanja, u školskoj 2023/2024. godini oko 460 je dualnom obrazovanju kod 140 poslodavaca, a u prethodnoj školskoj godini u ovaj sistem obrazovanja bilo je uključeno oko 410 đaka.

Institucije koje podržavaju stručno obrazovanje posjeduju bogato iskustvo i uspostavljena je dobra saradnja. Ipak je radi uspješne implementacije dualnog obrazovanja potrebno unapređivati aktivnosti, prije svega, savjetovanje poslodavaca i polaznika.

Privredna komora i udruženja poslodavaca trebaju aktivno da učestvuju u ovom sistemu obrazovanja da bi se smanjio procenat nezaposlenosti mladih.

Primjenom dualnog sistema i prenosom odgovornosti na privredne komore, sindikate i udruženja poslodavaca, jača se društvena odgovornost i uključuje više učesnika u proces.

**Praktična nastava je važan segment u srednjim stručnim školama. Da li su one adekvatno opremljene za taj vid obrazovanja?**

– Većina stručnih škola nema dovoljno opreme za izvođenje praktične nastave koja bi u potpunosti zadovoljila zahtjeve obrazovnog programa. Škole

koje ne posjeduju adekvatnu opremu saraduju sa poslodavcima i organizuju praktičnu nastavu kod njih.

**Kontinuirano se insistira na unapređenju upisne politike. Učenici se stipendijama stimulišu da izaberu trogodišnja deficitarna zanimanja. Kakvi su rezultati?**

– Na osnovu unapređenja upisne politike i stimulisanja upisa za deficitarna zanimanja kroz kampanje i stipendije, došlo je do poboljšanja upisa na trogodišnja zanimanja. U školskoj 2021/2022. godini, broj učenika na trogodišnjim zanimanjima u odnosu na broj učenika stručnog obrazovanja bio je 17 odsto, a u tekućoj školskoj godini je 21,4 odsto. Takođe, postoji trend zadržavanja ili povećanog interesovanja za pojedine programe: Automehaničar, Frizer, Kuvar, Konobar, Električar itd.

**Koliko je nastava u školama stručno zastupljena i da li se profesionalno usavršavanje nastavnika realizuje**

## MODULARIZOVANI OBRAZOVNI PROGRAMI

**Koliko je modularizovanih obrazovnih programa do sada pripremljeno i da li su njima obuhvaćena sva zanimanja?**

– Škole u Crnoj Gori implementiraju modularizovane obrazovne programe po novoj metodologiji od 2017. godine. Dosadašnjim procesom obuhvaćeni su svi sektori stručnog obrazovanja, osim sektora Likovne umjetnosti koji je u pripremi. Do sada su revidirani i korigovani obrazovni program Konobar, nivo III i obrazovni program Restorater, nivo IV1, a obrazovni programi Gastronom, nivo IV1 i Kuvar, nivo III su u fazi revizije. U toku je izrada obrazovnih programa iz oblasti Hortikulture, kao i obrazovnog programa za Ginekološko-akušerskog tehničara i Radiološkog tehničara.

U skladu sa Metodologijom koja se primjenjuje od 2017. godine urađena su i usvojena 82 modularizovana obrazovna programa. Oni omogućavaju da učenici koji napuste školovanje u određenoj fazi, dobiju stručnu kvalifikaciju ili kvalifikaciju nižeg nivoa obrazovanja u zavisnosti od toga kako su pojedinačni programi koncipirani. Takođe, prema ovakvoj metodologiji, sistem je fleksibilan tako da učenici sa posebnim obrazovnim potrebama ili pripadnici marginalizovanih grupa, dobijaju velike mogućnosti da ostvare kvalifikaciju prepoznatu na tržištu rada zavšetkom jednog dijela programa, a mogu i nastaviti školovanje kasnije ukoliko to budu željeli.

**predviđenom dinamikom?**

– Stručna zastupljenost nastave zavisi od specifičnosti programa obrazovanja i potreba tržišta rada. Nastava nije u potpunosti stručno zastupljena, ali se takvi izazovi donekle prevazilaze angažovanjem nastavnika najsrodnije grupe predmeta, odnosno oblasti.

Nastavnici stručnih škola u Crnoj Gori profesionalno se usavršavaju u skladu sa Katalogom programa stručnog usavršavanja nastavnika, pa im je tako za školsku 2023/2024. i 2024/2025. godinu omogućen profesionalni razvoj iz 164 programa raspoređena u tri područja, i to: prioritetne oblasti, pedagogije/psihologije/andragogije/metodike/didaktike i druge oblasti.

Da bi obnovili licence za rad nastavnici stručno-teorijskih modula moraju imati 16 sati programa stručnog usavršavanja iz prioritetnih oblasti, isto toliko iz pedagogije/psihologije/andragogije, te osam sati iz drugih oblasti.

U stalnoj komunikaciji Centra za stručno obrazovanje sa školskim koordinatorima profesionalnog razvoja i stalnim praćenjem dostavljenih godišnjih planova profesionalnog razvoja nastavnika, ostvarujemo zavidan kontinuitet u radu u okviru ovog polja.

Odziv nastavnika na organizovane obuke procentualno je veoma visok, ali u tom dijelu za određene oblasti nedostaju akreditovani programi

stručnog usavršavanja što se djelimično nadopunjuje obukama kod poslodavca u trajanju od 40 sati.

**Socijalni partneri su od početka reforme obrazovnog sistema uključeni u procese definisanja strategija razvoja stručnog obrazovanja. Koliko ste zadovoljni njihovim angažovanjem i šta u tom segmentu treba unaprijediti?**

– Saradnja sa socijalnim partnerima je kontinuirana. Njihov doprinos bio je od suštinskog značaja za napredak u obrazovanju. Privredna komora, Unija poslodavaca i Zavod za zapošljavanje su od osnivanja Centra za stručno obrazovanje uključeni u sve važne aktivnosti koje su realizovane u okviru stručnog i obrazovanja odraslih. Predstavnici ovih partnerskih ustanova su članovi radnih grupa za izradu strateških dokumenata, programa, a učestvuju u aktivnostima koje se organizuju u cilju promocije stručnog obrazovanja, obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja. Posebno ističemo saradnju sa Privrednom komorom sa kojom učestvujemo u brojnim aktivnostima.

I u ovom segmentu ima prostora za poboljšanje. Važno je ojačati transparentnost i inkluzivnost procesa. Otvoren dijalog sa širom javnošću i aktivno uključivanje svih relevantnih aktera mogu osigurati da



◀ Nastavak sa prethodne strane

## OBRAZOVANJE ODRASLIH

**U nadležnosti Centra je i obrazovanje odraslih. Koliko je taj sistem pripremljen da odgovori potrebama usavršavanja i prekvalifikacije odraslih u perspektivi cjeloživotnog učenja i promjena na tržištu rada?**

– Odjeljenje za obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje kreira raznovrsnu obrazovnu ponudu programa neformalnog obrazovanja za odrasle. Programi za sticanje stručnih kvalifikacija se pripremaju na osnovu potreba tržišta rada i na inicijativu poslodavaca i rade se za pomoćna/jednostavna zanimanja, kako bi ih mogla sticati lica koja nemaju kvalifikaciju i za zahtjevnija zanimanja u cilju prekvalifikacije lica u skladu sa njihovim prethodnim nivoom obrazovanja.

U posljednjih nekoliko godina pripremaju su i kraće forme programa obrazovanja koji vode ka sticanju ključnih vještina da bi se novine i aktuelnosti u pojedinim sektorima (posebno u ICT-u) mogle brže ispratiti i primjenjivati u praksi.

Postoji veliki broj programa za sticanje i unapređenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje koji su pripremili licencirani organizatori obrazovanja odraslih uz podršku Odjeljenja za obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje, a koji omogućavaju uključivanje različitih ciljnih grupa, bez obzira na starosnu dob i prethodni nivo obrazovanja.

Dio obrazovne ponude čine i programi stručnog usavršavanja koji su urađeni na zahtjev poslodavaca, institucija i organizacija za potrebe unapređenja znanja i vještina zaposlenih u određenoj oblasti.

Od izuzetne važnosti je motivisati veći broj poslodavaca da se licenciraju kao organizatori obrazovanja odraslih kako bi se njihovi resursi – ljudski i materijalni koristili za obuku odraslih. Na taj način bi se postigao najbolji način sticanja vještina kroz učenje na radnom mjestu i adekvatno odgovorilo potrebama privrede i realnog sektora.

Potrebna su mnogo veća ulaganja u obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje, kao i u promociju značaja obrazovanja i učenja za lični, porodični i društveni razvoj na svim nivoima.

strategije obrazovnog razvoja odražavaju različite perspektive i potrebe. Takođe, bitno je osigurati adekvatno osnaživanje i obuku socijalnih partnera kako bi njihovo učešće bilo efikasno.

**Inovativno stručno obrazovanje nameće puno obaveza. Koji su, prema Vašem mišljenju, najvažniji izazovi i zadaci Centra za stručno obrazovanje?**

– Stručno obrazovanje sa sobom nosi niz izazova i zadataka koje Centar za stručno obrazovanje mora adresirati kako bi uspješno oblikovao buduće stručnjake. Jedan od njih jeste usklađivanje obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada, što podrazumijeva praćenje trendova industrije, identifikaciju ključnih vještina i kompetencija potrebnih za buduće poslove i prilagođavanje programa u skladu sa tim. Možemo reći da je u okviru realizacije modularizovane nastave dosta urađeno.

Integracija tehnoloških alata i inovacija u nastavni proces može biti izazovna, ali istovremeno ključna za osiguranje da učenici steknu relevantne vještine za digitalno doba. Centar kroz različite projektne

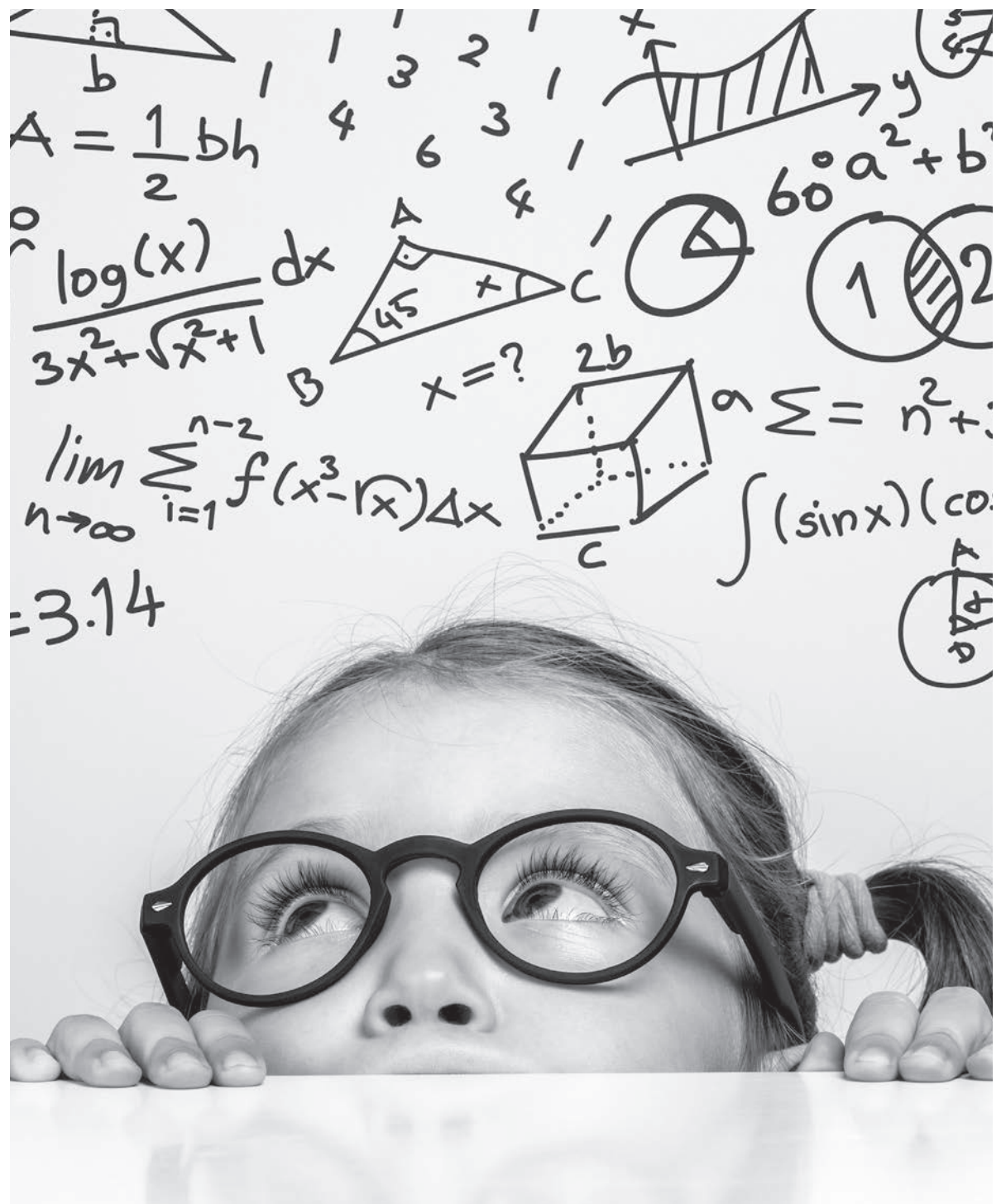
aktivnosti omogućava pristup modernim tehnološkim resursima i prilagođavanje nastave kako bi se uključila upotreba tih alata.

Inovativno stručno obrazovanje zahtijeva prilagođene pedagoške pristupe koji podstiču kreativnost, samostalno učenje i rešavanje problema. Samom izradom Kataloga za stručno usavršavanje nastavnika stvara se kreativan i inovativan ambijent u kojem nastavnici stvaraju prijatnu atmosferu za učenje. Pružanje prilika za sticanje praktičnog iskustva i mentorstvo od strane stručnjaka iz industrije presudni su za uspjeh programa stručnog obrazovanja. Takođe, kontinuirana procjena i evaluacija obrazovnih programa ključni su za osiguranje kvaliteta i efikasnosti.

Ovi izazovi zahtijevaju angažovanje i saradnju svih relevantnih aktera u obrazovnom procesu, uključujući nastavnice, učenike, privredu i lokalnu zajednicu. Centar za stručno obrazovanje ima za svoju viziju fleksibilnost, inovativnost i proaktivnost u rešavanju ovih izazova kako bi uspješno ispunio svoju misiju oblikovanja budućih stručnjaka.

Lj. Vukoslavović

## NEDOSTATAK STRUČNO ZASTUPLJENE NASTAVE U ŠKOLAMA



U Crnoj Gori nedostatak kvalifikovanog kadra iz prirodnih nauka postaje sve izraženiji problem u obrazovnom sektoru. Fale nastavnici, istraživači i stručnjaci iz matematike, fizike, hemije i biologije što stvara ozbiljne izazove za razvoj zemlje, ističu u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija, dodajući da su posljedice manjka kadra iz prirodnih nauka višestruke.

„Nedostatak kvalifikovanih nastavnika dovodi do lošijeg kvaliteta nastave, što može uticati na interesovanje i motivaciju učenika za ove predmete. Takođe, manjak stručnjaka u prirodnim naukama može ograničiti mogućnosti za istraživanje i inovacije, što može imati dugoročne negativne posljedice na ekonomski razvoj zemlje. Da bi se prevazišao ovaj izazov, potrebno je preduzeti određene korake. Prije svega, neophodno je ulagati u obrazovanje iz prirodnih

nauka, osiguravajući adekvatne resurse i podršku za obrazovne institucije i studente. Potrebno je uspostaviti programe podrške i stipendije kako bi se privukli i zadržali kvalifikovani stručnjaci u ovim oblastima“, navode iz ovog resora, i zaključuju da ulaganje u obrazovanje i podrška razvoju kadrova u ovim oblastima mogu pomoći da se ovaj izazov prevaziđe i osigura prosperitet i napredak zemlje u budućnosti.

I u Zavodu za školstvo ukazuju da je nedostatak stručno zastupljene nastave, posebno iz matematike, fizike, hemije i informatike sve je izraženiji u obrazovno-vaspitnim ustanovama, ocjenjujući da ta situacija može ostaviti negativne posljedice na kvalitet obrazovanja i razvoj budućih generacija.

Da bi nastava iz hemije bila stručno zastupljena potrebno je da je realizuju: nastavnici hemije, diplomirani hemičar,

nastavnici hemije i fizike i nastavnici biologije i hemije.

Prema podacima MEIS-a, od ukupno 185 nastavnika hemije nestručno je 46 ili 25%: u osnovnim školama 24 ili 13% nastavnika, a u srednjim školama 22 ili 12% nastavnika. S obzirom na to da za sedam ili četiri odsto nastavnika nijesu dostavljeni podaci, procenat nestručno zastupljene nastave hemije je 29%. U središnjem regionu je to 29 ili 16% nastavnika, u sjevernom regionu devet ili 5%, a u južnom osam ili 4% nastavnika.

### BEZ NASTAVNIKA FIZIKE U 52 ŠKOLE

Na osnovu podataka iz MEIS-a, nastava fizike u srednjim i osnovnim školama nije stručno zastupljena u 52 škole, što je približno 19%. Najveći broj nestručno zastupljene nastave je u centralnom regionu Crne Gore. Nastavnici koji



# NEGATIVAN UTICAJ NA KVALITET OBRAZOVANJA I RAZVOJ BUDUĆIH GENERACIJA

- U nastavi hemije nestručno je 25% , a iz fizike i matematike 22% nastavnika

nemaju odgovarajuću stručnu spremu realizuju nastavu u Nikšiću u 11 škola, Pljevljima i Rožajama po pet, Baru četiri... U Plužinama, Šavniku i Žablja-ku nastava nije stručno zastupljena ni u jednoj školi.

Od 196 nastavnika fizike nestručno je 43 ili 22%: u osnovnim školama 35 ili 18% nastavnika, u srednjim šest ili 3%, a u obrazovnim centrima dva ili 1% nastavnika. U središnjem regionu to je 15 ili 8% nastavnika, u sjevernom 20 ili 10%, a u južnom dijelu osam ili 4% nastavnika.

Nastavu matematike u osnovnim i srednjim školama realizuje 545 nastavnika. Od tog broja nestručno je 119 ili 22% predavača: u osnovnim školama 80 ili 15% nastavnika, u srednjim 36 ili 7%, a obrazovnim centrima tri ili 1% nastavnika. Po regionima: u središnjem dijelu to je 33 ili 6%, u sjevernom 61 ili 11% nastavnika, a u južnom 25 ili 5% nastavnika. Za 90 ili 17% nastavnika nijesu dostavljeni podaci o stručnosti.

Situacija je mnogo povoljnija kada je riječ o nastavi iz



biologije.

U osnovnoj školi nastavu iz ovog predmeta realizuju nastavnici koji imaju sljedeća zvanja: diplomirani biolog, diplomirani biolog - grupa

ekološka, nastavnik biologije i hemije, specijalista biologije, profesor biologije, stepen specijaliste biologija - ekologija, stepen specijaliste nastava biologije, stepen specijaliste

eksperimentalna biologija i biotehnologija, diplomirani biolog zaštite životne sredine i dr. Samo u jednoj seoskoj školi na teritoriji Bara (u selu Đuravci) radi honorarno diplomirani hemičar.

Nastavu biologije u osnovnoj školi realizuje oko 15% nastavnika koji su se tokom studija opredijelili za ekologiju ili eksperimentalnu biologiju i nijesu dobili potrebna metodička znanja. Oko 30% nastavnika ima zvanje diplomirani biolog i ne može se sa sigurnošću tvrditi da li su tokom studija imali pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje. Takođe, trenutno u školama radio oko 24% nastavnika biologije i hemije koji su završili dvogodišnji studij gdje su bile zastupljene metodike nastave oba predmeta. Sa završetkom njihovog radnog staža neophodno je dati prednost kandidatima koji su u sklopu studijskog programa sticali

metodička znanja.

Stanje u srednjim školama je slično i biologiju predaju nastavnici koji imaju neko od navedenih zvanja. Najveći broj nastavnika (36%) ima zvanje diplomirani biolog. Oko 20% nastavnika ima zvanja specijalista u domenu ekologije, eksperimentalne biologije i biotehnologije, te zaštite životne sredine.

## TRAJNE POSLJEDICE

„Kada nastava nije adekvatno zastupljena, posebno u prirodnoj grupi predmeta, to direktno utiče na razvijanje afiniteta i formiranje, najčešće negativnih, stavova o značaju tih predmeta za kompletan razvoj pojedinca. Bez stručnih nastavnika, učenici često nemaju neophodnu podršku i motivaciju za savladavanje kompleksnih teorijskih konceptata, što može rezultirati slabijim razumijevanjem sadržaja i nižim akademskim uspjehom“, ocjenjuju iz Zavoda za školstvo.

Takođe navode da nedostatak stručnih nastavnika ograničava implementaciju inovativnih obrazovnih metoda i tehnologija, što je ključno za moderno obrazovanje i razvoj praktičnih vještina i izgradnju stavova učenika. Ovo je, kako kaže, posebno nepovoljno za razvijanje sposobnosti kritičkog mišljenja i sposobnosti rješavanja problema kod učenika, što su ključne kompetencije potrebne za uspjeh u savremenom društvu.

Jedan od zaključaka je da, ukupno gledano, problem nedostatka kvalifikovanih nastavnika, ne samo da umanjuje neposredne akademske rezultate, već dugoročno može dovesti do smanjenja sposobnosti mladih da se aktivno uključe u razvoj društva i ekonomije.

## OSNOVATI SAMOSTALNI STUDIJSKI ODSJEK ZA HEMIJU

Iz Zavoda za školstvo ukazuju na mjere koje je neophodno preduzeti da bi se stanje promijenilo.

„Potrebno je osnivanje samostalnog studijskog odsjeka za hemiju na Univerzitetu Crne Gore. Veliki izazov za adekvatnu nastavu iz tog predmeta predstavlja nepostojanje specijalizovanog fakulteta za školovanje nastavnika hemije. Ovaj nedostatak se može djelimično nadomjestiti kroz fokusirane stipendije za buduće studente koji se opredijele za studije hemije, uz obavezu da nakon studija rade određeni broj godina u javnom obrazovnom sistemu“, smatraju u ovoj obrazovnoj instituciji, i dodaju da podrška kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje/prekvalifikacije, dokvalifikacije može značajno doprinijeti unapređivanju didaktičkih kompetencija nastavnika koji nemaju adekvatnu diplomu ili potrebna znanja iz oblasti hemije.

Kako kažu, ove mjere bi omogućile nastavnicima

ma da steknu i razviju neophodne vještine i znanja koja su ključna za podizanje kvaliteta obrazovanja iz hemije, što će direktno uticati na unapređivanje kompetencija učenika.

Kad je o nastavi iz fizike riječ, neophodna je temeljna reforma fakulteta koji obrazuju nastavnike (upisna politika; nastava usmjerena na studenta), te formiranje nastavničkog smjera u okviru Odsjeka za fiziku na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore.

Potrebno je i dodatno motivisati buduće studente određenim stipendijama ili sličnim modelima, te povećati broj nastavnih časova i unaprijediti kvalitet nastave, opremiti škole savremenim nastavnim sredstvima, obezbijediti kabinetsku nastavu i opremiti biblioteke stručnom literaturom za nastavu fizike, zaključuju iz ove obrazovne institucije.



STRUČNA ZASTUPLJENOST NASTAVE U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U CRNOJ GORI

# DIPLOMIRANI MATEMATIČARI I FIZIČARI NEĆE U UČIONICU

- Deficit nastavnika iz prirodnih nauka predstavlja izazov za većinu obrazovnih institucija u Crnoj Gori
- Stvaranje ravnoteže između interesa učenika, potreba tržišta rada i društvenih prioriteta smatra se ključnim za dugoročno rješavanje ovog problema
- Neophodno adekvatno stimulisanje najboljih srednjoškolaca da upisuju nastavničke fakultete, pogotovo za deficitarne oblasti

Crnogorski obrazovni sistem muči dugogodišnji problem nestručno zastupljene nastave u osnovnim i srednjim školama, zbog kojeg najviše ispaštaju djeca, jer ne dobijaju adekvatno znanje. Matematičara fali u svim opštinama, deficitaran je i kadar fizičara, biologa, hemičara... Nestručno zastupljene nastave ima dosta, posebno u seoskim školama.

Tako na primjer u OŠ „Veljko Drobnyaković“ u Risnu stručna nastava nije zastupljena iz matematike, fizike i informatike, iako duži niz godina uporno raspisuju konkurse za upražnjena radna mjesta.

„Ovo nije problem samo naše škole, već se sa ovim suočavaju skoro sve obrazovne ustanove u Crnoj Gori. Primorani smo da zapošljavamo kadar koji nije prosvjetni, a koji, sa druge strane, zbog specifičnosti

zanimanja može izvoditi nastavu iz prirodne grupe predmeta, pa su nam tako u nastavi matematike, fizike i informatike građevinski i mašinski inženjeri. Svjesni smo činjenice da ovo ne može biti dobro i trajno rješenje, pa bi trebalo da se svi ozbiljnije pozabavimo ovom problematikom“, ističe **Marina Ćirković**, direktorica risanske devetoljetke.

Ona smatra da bi kadru koji nije nastavni, a želi da radi u prosvjeti, trebalo omogućiti da polaže stručni ispit i da na taj način bude konkurentan na tržištu rada. Takođe, obrazovnu politiku bi trebalo usaglasiti sa potrebama tržišta rada i tako smanjiti hiperprodukciju određenih profila.

**Petra Ćetković**, direktorica OŠ „Ivo Visin“ iz Prčanja, na početku svog mandata 2021. godine suočila se sa problemom osipanja kolektiva, nastavnici

su odlazili u tivatsku školu, pa je bilo dovedeno u pitanje organizovanje nastave za narednu školsku godinu.

„U tom trenutku sam samo razmišljala da sastavim kolektiv, nebitno da li je taj profesor ili učitelj bez radnog iskustva. Trebalo je popuniti mjesto pedagoga, učitelja, nastavnika matematike i fizike. Kako je riječ o deficitarnom predmetu, imala sam bojazan da li ću ikoga naći ko bi mogao da izvodi nastavu matematike. Jedna od inicijativa čim sam stupila na mjesto direktora škole, bila je da sistematizujemo radno mjesto na pola norme vaspitača u produženom boravku“, priča Ćetković i dodaje da su na toj poziciji angažovali profesoricu filozofije koja je čekala 11 godi na poziv sa biroa rada. Na mjestu profesora informatike je inženjer brodomašinstva, a odlaskom u penziju nastavnice

istorije, morali su angažovati profesora geografije.

„Ove školske godine odlaze nam u penziju jedna učiteljica, nastavnica engleskog jezika i nastavnik fizičkog vaspitanja. Sigurna sam da ćemo naći dobro rješenje, kao i godinu prije kada su izgledi bili mali za tako nešto“, zaključuje sagovornica „Prosvjetnog rada“.

## KOLEKTIV STRUČNIH I POSVEĆENIH PROFESORA

Dajući širu sliku ustanove na čijem je čelu, s posebnim osvrtom na kvalitet nastave, direktor Srednje stručne škole Rožaje **Esad Sutović** kaže kako je cjelokupan nastavni program baziran na stručnom osposobljavanju učenika u obavljanju različitih tipova poslova, „kako bismo osposobili učenike za tržište rada i ostvarivanje uspješnih karijera u njihovim

odabranim strukama“.

„Nastavni proces odvija se kroz teorijsku nastavu, koja se realizuje u učionicama, te praksu, koja se izvodi u najmodernije opremljenim kabinetima sa svom potrebnom opremom. Pored toga, učenici imaju priliku da praktičnu nastavu obavljaju kod poslodavaca gdje su pod svakodnevnim nadzorom profesora, i u saradnji sa poslodavcima vode pisanu bilješku o njihovom stručnom napredovanju. Što se tiče kadra, naša škola pažljivo bira svoje nastavno osoblje kako bi osigurala visok standard obrazovanja. Nastavni kadar sastoji se od stručnih i posvećenih profesora koji neprestano nastoje poboljšati kvalitet nastave i podržati učenike u njihovom akademskom napretku. U nastavnom procesu su aktivno uključena tri profesora na doktorskim studijama, preko dvadeset profesora sa

## MUZIČKU KULTURU PREDAJU NASTAVNICE RUSKOG, ENGLESKOG I ISTORIJE

Neodstatak nastavnika za određene predmete posebno je izražen u osnovnim školama na sjeveru Crne Gore.

U OŠ „Lubnice“, kod Berana, nedostaju nastavnici matematike i muzičke kulture.

Matematiku predaje profesor informatike, dok muzička kultura služi za dopunu norme nastavnica ruskog jezika i istorije po jedan, a nastavnici engleskog jezika dva časa.

Slično je i u OŠ „Mihailo Žugić“ u Odžaku kod Pljevlja, u kojoj fale nastavnici matematike, likovne i muzičke kulture.

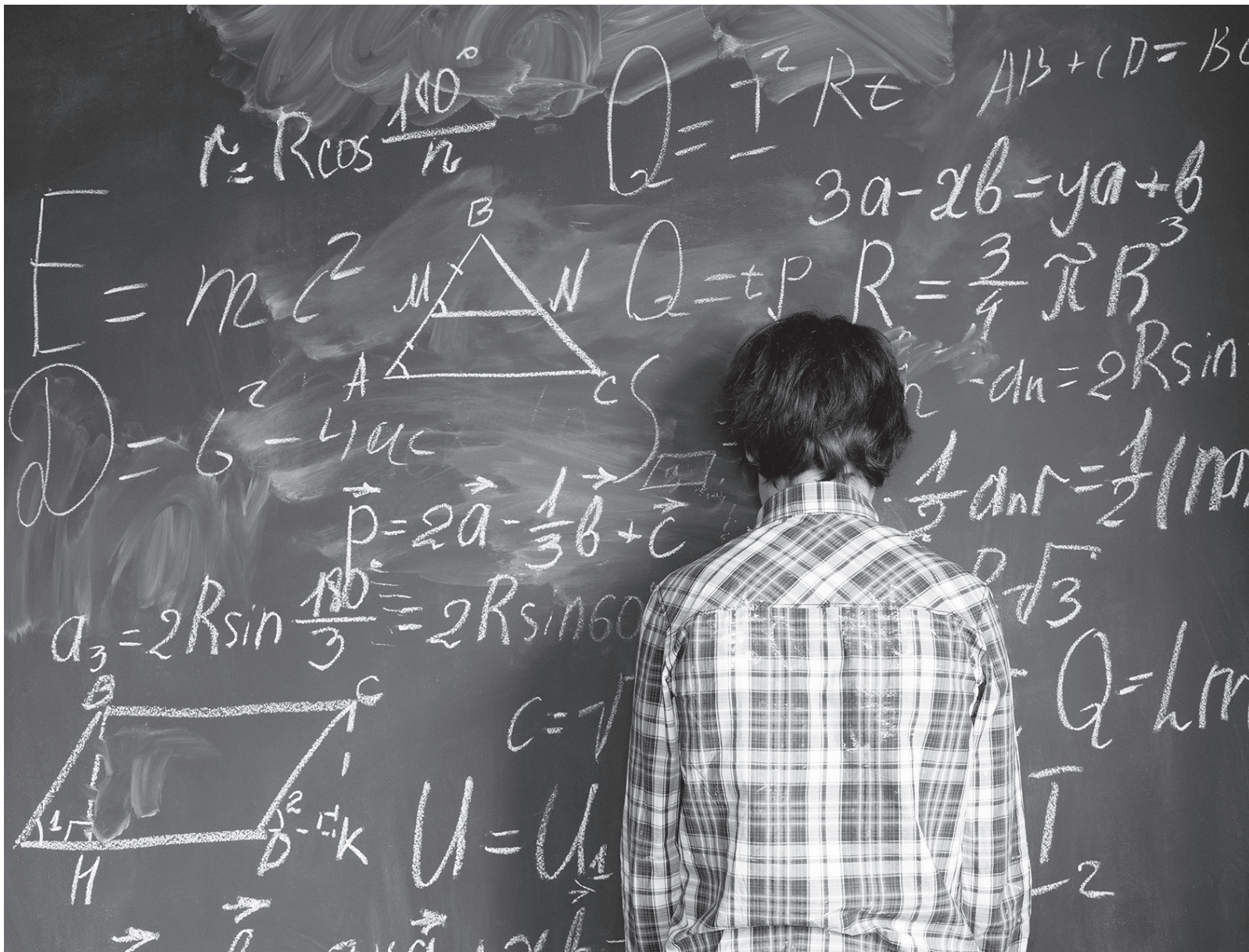
U ovoj obrazovno-vaspitnoj ustanovi ističu da te predmete predaju već duže nastavnici iz te škole. Likovnu i muzičku kulturu predaje nastavnica istorije i geografije, a jedan čas iz likovne kulture drži nastavnica biologije. One na taj način dopunjavaju normu. Matematiku od 2007. godine predaje inženjer mašinstva.

U gradskim školama na sjeveru Crne Gore je malo bolja situacija.

Prema riječima direktora OŠ „Risto Ratković“ u Bijelom Polju mr **Sreta Pavićevića**, nastava u toj obrazovno-vaspitnoj ustanovi je stručno zastupljena, izuzev u jednom dijelu iz matematike, gdje je kao nastavnik angažovan saobraćajni inženjer.







## PROBLEM ĆE BITI SVE IZRAŽENIJI

**Nataša Peković**, direktorica OŠ „Risto Manojlović“ iz Kolašina, uglavnom ima stručno zastupljen nastavni kadar. Izuzetak je nastava matematike i fizike, kao i jedan dio časova iz informatike.

„Jedan dio časova matematike drži apsolvent sa Prirodno-matematičkog fakulteta, a za nastavu fizike smo angažovali penzionisanog profesora. Problem nedostatka nastavnog kadra će u narednim godinama biti sve izraženiji. Već sad imamo problem da nađemo zamjenu za bilo kojeg nastavnika koji je trenutno spriječen za rad. Neki od mogućih uzroka su konstantno raseljavanje sjevera, ali i činjenica da svršeni srednjoškolic ne biraju fakultete koji bi ih odveli u učionicu. Razloge tome treba tražiti u činjenici da je riječ o vrlo izazovnom zanimanju, ali i da je položaj prosvjetnog radnika sve nezavidniji“, smatra Peković.

Prema njenim riječima, problem bi mogao biti riješen adekvatnim stimulisanjem najboljih srednjoškolaca da upisuju nastavničke fakultete, pogotovo za deficitarne oblasti.

stepenom obrazovanja mastera ili magistra, kao i veliki broj profesora sa osnovnim akademskim obrazovanjem, što našu školu čini jednom od najedukovanijih obrazovnih ustanova u Crnoj Gori. Smatram da imamo izuzetno kvalitetan tim nastavnika koji učenicima pružaju najkvalitetnije učenje“, naglašava on.

### DODATNE OBUKE ZA NEKVALIFIKOVANE NASTAVNIKE

Pošto je u posljednje vrijeme primjetan deficit nastavnika iz oblasti, prije svega, prirodnih nauka, pitali smo našeg sagovornika kako gleda na ovaj negativni fenomen.

„Deficit nastavnika iz područja prirodnih nauka predstavlja izazov za većinu obrazovnih institucija u Crnoj Gori. U našoj školi, srećom, još uvijek taj problem nije toliko izražen, ali prepoznajemo potencijalne faktore koji bi mogli doprinijeti tom problemu“, navodi on, dodajući: „Jedan od tih faktora je nedostatak stipendija prilikom upisa na fakultet za naše srednjoškolce, što bi ih moglo podstaći da odaberu

deficitarna zanimanja u prirodnim naukama. Takođe, brži put zapošljavanja nakon završetka strukovnih studija može privući učenike za odabir strukovnih umjesto prirodnih nauka. Stvaranje ravnoteže između interesa učenika, potreba tržišta rada i društvenih prioriteta smatram ključnim za dugoročno rješavanje ovog problema.“

Pitali smo ga i za nedostatak ove vrste kad je konkretno riječ o Srednjoj stručnoj školi.

„U našoj školi kompletan nastavni proces temelji se na interaktivnom pristupu učenju kako bismo podstakli angažovanost učenika u samom procesu nastave. Primjećujemo određene nedostatke nastavnog kadra posebno u oblastima fizike, crnogorskog – srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti, te hemije i matematike. Ovi predmeti zahtijevaju posebna znanja i vještine kako bi se kvalitetno predavali i razumjeli od strane učenika. Nedostatak kvalifikovanih nastavnika u ovim disciplinama može imati negativan uticaj na proces učenja, što može rezultirati manjim interesovanjem učenika za naučne predmete i smanjenjem njihovih

akademske postignuća. Stoga, kao škola, kontinuirano radimo na pronalaženju rješenja za ovaj problem, kao što su dodatne obuke i organizovanje stručnih seminara za naše nastavnike. Na taj način nastojimo unaprijediti kvalitet nastave i omogućiti našim učenicima najbolje moguće obrazovanje u području prirodnih nauka“, ističe on.

### ANGAŽUJU PROFESORE IZ DRUGIH GRADOVA

Kako bi se pomenuti problemi riješili na nivou škole, prema riječima Sutovića, najčešće se opredjeljuju za saradnju sa ostalim obrazovnim ustanovama u Rožajama, „gdje ih redovno obavještavamo o fondu slobodnih časova“.

„Nakon toga kontaktiram Zavod za zapošljavanje i njih obavještavamo o nedostatku nastavnog kadra, gdje raspisujemo konkurs za slobodne časove. Nerijetko angažujemo i profesore iz drugih gradova kako bismo pravilno rasporedili norme. Ukoliko se niko ne javi na konkurs, časove ustupamo nastavnicima iz srodnih zanimanja sve do novog raspisivanja konkursa. Bitno nam je

da ispoštujemo sve zakonske regulative i imamo izvanrednu saradnju sa prosvjetnom inspekcijom, kako bismo spriječili bilo kakvu zloupotrebu zakona i angažovanje nestručnog kadra. Misija mene kao direktora u ovoj obrazovnoj ustanovi jeste da svaki slobodan čas bude objelodanjen i ustupljen profesorima koji nemaju punu normu, na čemu sam aktivno angažovan“, naglašava direktor rožajske škole.

### FINANSIJSKI PODSTICAJ ZA DAROVITE ĐAKE

Ipak, problem je sistemski i mora se početi rješavati sa vrha, a to prije svega podrazumijeva predan analitički rad, što naš sagovornik detaljno pojašnjava.

„Rješavanje ovakvih problema na nivou države svakako bi zahtijevalo angažovanje komisije koja bi probleme u organizaciji nastave aktivno sagledala i sačinila niz mjera u rješavanju istih. Pored pomenutih stipendija koje bi privukle učenike za odabir nedostajućih zanimanja, svakako bi trebalo i napraviti balans prilikom upisa na navedene fakultete, gdje

bi se prvo vidjelo u kom gradu nedostaje nastavnog kadra i onda shodno tom broju dozvolio upis i većeg broja studenata, posebno iz takvih gradova. Jedan od načina može biti i prepoznavanje darovitih učenika iz ovih oblasti za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja i njihovo stimulisanje za odabir istih u vidu finansijskog podsticaja ili nekog drugog tipa bonusa. Detaljnim razvojem ovakve strategije zadržao bi se nedostajući kadar, i to mora biti prioritet u djelovanju Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija u Crnoj Gori“, zaključio je Esad Sutović.

Naši sagovornici su jedinstveni u stavu da je za dugoročno rješavanje ovog problema neophodno motivisati učenike da upisuju studije za deficitarna zanimanja. A lakšom upisnom politikom, boljim uslovima rada i većom platom treba obezbjediti opstanak ovog kadra u prosvjeti, jer diplomiranim matematičarima je finansijski isplativije da rade u nekoj banci ili telekomunikacionoj kompaniji nego u školi.

O. Đ. – N. N. – Lj. V.



REZULTATI PISA TESTA I KVALITET OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI

# REFORMOM PROGRAMA POBOLJŠATI USPJEH ĐAKA

• Crnogorski đaci na ovom međunarodnom testiranju pokazuju loše rezultate zato što ovdašnji obrazovni sistem na nivou dokumenata – zakona, planova, programa, nije usklađen sa zahtjevima koje traži ovo međunarodno takmičenje

Rezultati najvećeg međunarodnog testiranja u oblasti obrazovanja PISA (Programme for International Student Assessment – program za međunarodno ocjenjivanje studenata) u kojem su đaci iz crnogorskih škola učestvovali 2022. godine pokazali su da je neophodna sveobuhvatna reforma obrazovnog sistema u Crnoj Gori. To je ukazano na okruglom stolu sa temom „Rezultati PISA testa i kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori“ koji je Odbor za obrazovanje Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU) organizovao u Podgorici.

Direktor Ispitnog centra **Miloš Trivić**, govoreći o rezultatima PISA testiranja, ukazao je da gimnazijalci bilježe najbolja postignuća, da su slabiji đaci iz četvorogodišnjih srednjih stručnih škola, a najslabiji su učenici trogodišnjih srednjih stručnih škola.

Interesantan je podatak da, kada su na testiranju učenici popunjavali upitnik koji nivo obrazovanja smatraju da će završiti, njih 42,36 odsto je reklo da će da budu doktori nauka. Njih 67,4 posto kazalo je da će završiti fakultet, a magistriraće njih 51 procenat.

Na pitanje kojim poslom žele da se bave, najviše njih će da budu arhitekta, zatim psiholozi, ljekari, farmaceuti, policijski inspektori, ali oko 20 procenata njih ne zna čime će se baviti u budućnosti.

Na skupu je rečeno da crnogorski đaci na PISA testiranju pokazuju loše rezultate zato što ovdašnji obrazovni sistem na nivou dokumenata – zakona, planova, programa, nije usklađen sa zahtjevima koje traži ovo međunarodno takmičenje.

## BOGATSTVO ISTRAŽIVAČKIH NALAZA KOJI OSLIKAVAJU STANJE

Akademik **Slobodan Backović** napomenuo je da ne vidi da

je resorno ministarstvo ikada razmatralo izvještaje ili usvojilo preporuke koje su dolazile od Ispitnog centra i Zavoda za školstvo, a tiču se unapređenja rezultata đaka na PISA testiranju.

„Ne smijemo zaboraviti na rezultate godišnjih eksternih ispita i nacionalnog testiranja, koji se realizuju u crnogorskom obrazovnom sistemu. Ostaje do sada nejasno zašto se promjene, koje su napravljene u posljednjih deset godina u obrazovnom sistemu, nisu temeljile na rezultatima ovih eksternih testiranja, maturalnih ispita i PISA testiranja“, ukazao je on.

Backović je istakao da, učestvujući u PISA testiranju, dobijamo bogatstvo istraživačkih nalaza koji daju detaljnu analizu i dobru dokumentovanu sliku o kvalitetu obrazovnog sistema u Crnoj Gori.

Mr **Zoran Lalović**, predstavnik Zavoda za školstvo, naglasio je da rezultati na PISA testiranju pokazuju da je od 40 do 60 odsto đaka funkcionalno nepismeno i da u praksi dominira predavačka nastava i pasivan položaj učenika, koji uče doslovno.

„Najnepovoljnije je što postoji pozitivna povezanost između doslovnog učenja i onih koji su najbolje ocijenjeni, koji najviše uče na ovaj način. Pošto đaci ovako uče, oni se rijetko susrijeću sa zadacima koji zahtijevaju više oblike mišljenja, pa je razumljivo što ne uspijevaju da dobro riješe PISA test“, kazao je on.

Prema riječima Lalovića, nastavnici nisu prihvatili promijenjenu ulogu škole u kojoj se fokus pomjerio na razvoj kompetencija. Dominira stav da je osnovna uloga da se đaku prenosi znanje, a ne da se razvijaju kompetencije za učenje.

Lalović je, uz ostalo, dodao da Crna Gora pripada grupi zemalja koje imaju najmanje godišnje opterećenje učenika.



## MORAMO KORISTITI PODATKE TESTIRANJA

Akademik **Slobodan Backović** je istakao da je ovaj skup još jedna prilika da se pošalje poruka obrazovnom sistemu i donosiocima odluka u politici obrazovanja na svim nivoima da moramo koristiti podatke koje nam obezbjeđuju brojna međunarodna istraživanja, ako smo iskreni u namjeri da poboljšamo kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori.

Prema njegovim riječima, posebno je važna ova odluka u momentu kada nosioci obrazovne politike kreću u još jedan reformski proces, a kao prvi korak u tome je izrada sveobuhvatne strategije reforme obrazovanja.

## RAZVIJANJE VJEŠTINE ČITANJA – VAŽAN ZADATAK ŠKOLE

**Nađa Durković**, savjetnica za izdavaštvo u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, govorila je na temu „Čitalačka pismenost – stanje u nastavi Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti“.

Ona je naglasila da nova istraživanja pokazuju da bolja čitalačka pismenost znači veću vjerovatnoću za nastavak školovanja do 21. godine života, da je ona bolji predskazivač profesionalne karijere od ocjena u školi, te da pozitivno utiče

na odnos prema učenju i povezana je sa sklonošću ka cjeloživotnom učenju i sa aktivnim učešćem u društvu.

Odgovarajući na pitanje zašto je čitanje važno, Durković je citirala Umberta Eka koji je rekao: „Književnost je ključna za oblikovanje ljudskog duha“, dok psiholog Džejms Hilman tvrdi da su oni koji su u djetinjstvu čitali priče, ili su im drugi čitali, „u boljem stanju i imaju bolje izgleda od onih koji su kasnije morali uvoditi u priče... Rano susrijetanje sa životom, već je neki vidik o životu“. Prema Hilmanu, ta prva čitanja postaju „nešto u čemu se živi i što je poželjno, način

na koji duša pronalazi samu sebe u životu“.

Durković smatra da je razvijanje vještine čitanja jedan od najvažnijih zadataka škole, koja ne bi trebalo da predlaže spiskove knjiga, već da razvija vještinu čitanja.

Ona je dodala da roditelji koji vole čitanje i žele to sa djecom podijeliti, podstiču pozitivne stavove prema čitanju, te da su aktivnosti rane pismenosti kod kuće temelj učenja čitanja u školi.

„Aktuelni predmetni program za Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost pruža razvoj čitalačke pismenosti, jer obezbjeđuju mogućnost savladavanja strategija čitanja neumjetničkih i umjetničkih tekstova; otvaraju mogućnost primjene stečenih znanja kroz organizaciju različitih aktivnosti u školi i van nje; obezbjeđuju razvoj ključnih kompetencija koje se odnose na komunikaciju na maternjem jeziku i učenje putem čitanja; propisuju rad na čitanju i analizi umjetničkih i neumjetničkih tekstova različitih vrsta“, istakla je Durković.

Prema njenim riječima, PISA definiše čitalačku pismenost kao razumijevanje pisanih tekstova, njihovo korišćenje, promišljanje i angažovanje radi postizanja sopstvenih ciljeva, razvoja znanja i potencijala i učešća u društvu.

Durković ocjenjuje da PISA nije jedino relevantna za razvoj obrazovanja u Crnoj Gori.

„Ovaj pristup ukazuje na činjenicu da moderna ekonomija ne nagrađuje pojedince za ono što oni znaju, već za ono što mogu da urade sa onim što znaju“, poručila je, uz ostalo, ona.

U diskusiji su učesvovali i akademik **Momir Đurović**, nastavnica matematike **Danijela Jovanović**, **Petar Špadijer** iz Gimnazije Cetinje, te mr **Sanja Čalović-Nenezic** sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

O. Đ.



## DRŽAVNA TAKMIČENJA SREDNJOŠKOLACA IZ RESTORATERSTVA, KUVARSTVA I MUZIČKE UMJETNOSTI



## PODRŠKA NADARENIM UČENICIMA

• Na nadmetanju iz restoraterstva učestvovali učenici iz sedam srednjih škola, iz kuvarstva iz devet, dok se iz muzičke umjetnosti takmičilo 160 đaka iz pet obrazovno-vaspitnih ustanova

U organizaciji Centra za stručno obrazovanje održana su državna takmičenja učenika srednjih stručnih škola iz restoraterstva, kuvarstva i muzičke umjetnosti.

Na nadmetanju iz restoraterstva, koje je organizovano u hotelu „Palas“ u Petrovcu, učestvovali su učenici iz sedam srednjih škola. Oni su svoje znanje odmjerili u pet disciplina (modula): Postavka stola po meniju, Pripremanje jela pred gostom, Usluživanje hrane i pića po meniju, Pripremanje koktela i Pripremanje napitaka od kafe.

## NAJBOLJI ALEKSANDAR ĐURKOVIĆ

Prvo mjesto, zlatnu medalju i pehar osvojio je **Aleksandar Đurković**, učenik Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole Nikšić. Drugo mjesto i srebrna medalja pripali su **Ognjenu Šukoviću**, učeniku Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ iz Podgorice. **Dalibor Jokić**, Srednja mješovita škola „Vuksan Đukić“ osvojio je treće mjesto i bronzanu medalju.

Medalje učenicima uručila je direktorica Centra za stručno obrazovanje **Aleksandra Lalević**.

Takmičare je ocjenjivao stručni žiri u kojem su bili **Mihela Pear** i **Goran Milosavljević** iz Hrvatske, **Timur Kahrović** iz Bosne i Hercegovine, **Radul Dubljević**, **Vukota Kažić**, **Nebolja Popović** i **Dejan Radonjić** iz Crne Gore.

Učenike je pripremalo

sedam mentora – **Stevo Đokmarković**, **Anela Harović**, **Milija Nenezić**, **Božidar Bošković**, **Marina Vuletić**, **Emil Adrović** i **Marijana Drašković**.

Koordinator takmičenja bio je **Miljan Mitrović** iz Centra za stručno obrazovanje, dok su članovi organizacionog odbora bili **Ognjen Marković** i **Magdalena Jovanović**.

## PRVA LANA VUČINIĆ

Državno takmičenje učenika srednjih škola iz oblasti Kuvarstva održano je u hotelu „Slovenska plaža“, bazeni „Rondo II“ u Budvi. Učestvovalo je devet škola, a učesnici su se nadmetali u četiri discipline (modula): Prepoznavanje namirnica biljnog i životinjskog porijekla, Toplo predjelo od domaćih tjestenina, Glavno jelo od piletine i Palačinke.

Prvo mjesto, zlatnu medalju i pehar osvojila je **Lana Vučinić**, učenica Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić“ – Herceg Novi. Drugo mjesto i srebrna medalja pripali su **Luki Dadiću**, Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić. Treće mjesto i bronzana medalja dodijeljena je **Mihailu Ivanoviću**, Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ – Podgorica.

Pobjednički pehar i medalje učenicima je uručio **Tomaž Vozelj**, predsjednik žirija iz Slovenije.

Đake je spremalo devet mentora, i to **Mirko Popović**, **Mira Babić**, **Dragana Raičević**, **Milan Gačević**, **Anja Raonić**, **Sandra Dragaš**, **Ivana Bigović**,

**Dragan Vujović** i **Lazar Boreta**.

Kako ističu organizatori, ova dva nadmetanja koncipirana su u skladu sa propozicijama EuroSkills-a i odnose se na učenike II, III i IV razreda srednjih stručnih i mješovitih škola sa teritorije Crne Gore koje realizuju obrazovne programe: Konobar i Restorater, te Kuvar i Gastronom.

## NAJUSPJEŠNIJE ŠKOLE „VASA PAVIĆ“ I „DARA ČOKORILO“

Domaćin Državnog takmičenja učenika srednjih škola iz oblasti Muzičke umjetnosti bila je Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ – Kotor. Takmičenje je upriličeno u prostorijama škole domaćina i Kulturnog centra „Nikola Đurković“ u Kotoru.

Na takmičenju je učestvovalo 160 učenika iz pet muzičkih škola.

U disciplini Duo sa klavirom I prvo mjesto osvojile su učenice I razreda Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ **Nada Popović** i **Emilija Pejaković**. Njihov mentor je **Stefan Popović**.

U disciplini Duo sa klavirom II prvo mjesto pripalo je **Ivanu Buriću**, IV razred, i **Milošu Buriću**, I razred, Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Dijana Dendić**), a drugo učenicima iz iste škole **Bjanki Minić**, IV razred, i **Nađi Spasojević**, IV razred, (mentorka **Ivana Pešić**).

U disciplini Gitara I prva je **Anja Janjić**, I razred Umjetničke škole za muziku i balet

„Vasa Pavić“ (mentor **Nikola Pejović**), **Nada Grdinić**, IV razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentor **Dražen Joković**) prva je u disciplini Gitara II. Drugi je **Martin Jovović**, III razred iz iste škole (mentor **Petar Dobričanin**), a treći **Daniilo Izgarević**, III razred Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ (mentor **Dražen Joković**).

U disciplini Harmonika I prvo mjesto osvojio je **Pavle Đurić**, I razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentor **Sava Vujačić**), drugo **Vuk Vujačić**, I razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Vesna Šarac**), a treće **Lazar Čuljković**, I razred iz iste škole (mentorka **Vesna Šarac**).

Sva tri prva mjesta u disciplini Harmonika II pripala su učenicima Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“. Prvo **Petru Balabanu**, III razred (mentor **Miroslav Ilić**), drugo **Lazaru Janjuševiću**, IV razred (mentor **Miroslav Ilić**), a treće **Igoru Poturica**, IV razred (mentorka **Aleksandra Lalović**).

Iz Istorije muzike I treća je **Ksenija Sarić**, II razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Dragana Glomazić**), a iz Istorija muzike II, **Sara Kovačević**, III razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Gordana Četković**) takođe je treća.

U disciplini Klavirski duo I prvo mjesto osvojili su **Petar Vujić**, II razred, i **Iva Nikčević**,

I razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Ida Muratagić-Raičević**), a u disciplini Klavirski duo II prvi su **Matija Molčanov**, IV razred, i **Elena Vujović**, II razred Muzičke škole –Tivat (mentor **Oleksij Molčanov**).

U disciplini Kombinovani duo I prvi su učenici Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ **Luka Bajović**, I razred, i **Lazar Čuljković**, I razred (mentorka **Dijana Dendić**), dok su drugi, takođe učenici iz te škole **Vuk Vujačić**, I razred, i **Ksenija Sarić**, II razred (mentorka **Vesna Šarac**).

**Nikolina Strugar**, I razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Aleksandra Trifunović**) prva je u disciplini Kontrabas I, dok je u disciplini Kontrabas II prvi **David Golubović**, III razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Aleksandra Trifunović**).

U disciplini Viola I prvo mjesto pripalo je **Andeli Vuković**, I razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Danijela Drašković**), a u disciplini Viola II učenici iz iste škole **Lani Janković**, III razred, (mentor **Jovo Nikčević**).

U disciplini Violina I prvo mjesto osvojio je **Luka Bajović**, II razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Dijana Dendić**), drugo **Anastasija Hordienko**, I razred



Nastavak sa prethodne strane

Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić (mentor **Marko Simović**), a treće **Kommen Vuković**, I razred iz iste škole (mentor Marko Simović).

U disciplini Violina II prva je **Vjera Radulović**, IV razred, Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ (mentorka **Mileva Krivokapić**), druga je **Vlasta Popović**, IV razred, a treća **Sara Kovačević**, III razred, oboje iz Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“. Njihova mentorka je **Nada Glomazić**.

U disciplini Violončelo I drugo mjesto dijele **Mina Kapičić**, I razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentor **Mladen Popović**), i **Mina Tomić**, II razred Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ (mentor **Mladen Popović**).

**Ognjen Rašović**, IV razred Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazova-

za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka Dijana Dendić) prvi su u disciplini Kombinovani duo I kategorija, a **Vuk Vujačić**, I razred, i **Ksenija Sarić** (mentorka Vesna Šarac) iz iste škole drugi.

U disciplini Kombinovani duo II prvi su **Ana Vulović**, II razred, i **Jovana Šujica**, IV razred, Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ (mentorka **Andrea Živković**). Drugi su **Elena Kuč**, III razred, i **Vladimir Golubović**, II razred, Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentori **Bi-ljana Dedić** i **Boris Nikčević**, dok su treće **Andela Vlaović**, III razred, i **Milica Jevrić**, II razred, Muzičke škole Tivat (mentorka **Bruna Matijević**).

U disciplini Vokalni duo/Vokalno-instrumentalni duo I sva tri prva mjesta pripala su učenicima Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“. Prvi su **Teodora Bajić**, I razred, i **Kommen Vuković**, I razred, drugi **Dora Vujović**, I razred,

MINISTARKA PROSVJETE, NAUKE I INOVACIJA PROF. DR ANĐELA JAKŠIĆ-STOJANOVIĆ

## VELIKO INTERESOVANJE CRNOGORSKIH ISTRAŽIVAČA ZA UMREŽAVANJE SA EVROPSKIM KOLEGAMA

„Evropski program saradnje u nauci i tehnologiji predstavlja važan most koji povezuje našu zemlju sa evropskim istraživačkim zajednicama i omogućava nam da zajedno gradimo budućnost zasnovanu na inovacijama, znanju i tehnološkom napretku“, poručila je ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović** na otvaranju događaja posvećenog COST (Evropski program saradnje u nauci i tehnologiji) programu, na kojem je prisustvovalo gotovo 100 crnogorskih istraživača.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija u saradnji sa COST Asocijacijom je organizovalo specijalni događaj COST Info Day Montenegro 2024 sa ciljem da informiše istraživače sa sjedištem u Crnoj Gori o ulozi COST-a u promovisanju i širenju istraživačke izvrsnosti, te ulozi i uticaju programa.

Otvarajući Info dan, ministarka Jakšić-Stojanović je kazala da Ministarstvo snažno podržava inicijative poput COST-a koje promovišu internacionalnu saradnju, transfer znanja i razmjenu najboljih praksi u oblasti nauke i tehnologije.

„Drago mi je što smo se okupili kako bismo zajedno istražili mogućnosti saradnje i napretka u oblasti istraživanja i inovacija. Vaša aktivna participacija i angažovanje su od ključne važnosti za jačanje mreže istraživača i inovatora,



kako u Crnoj Gori, tako i širom Evrope. Neka naši istraživači budu inspiracija za sve nas, a njihov rad neka bude temelj na kojem gradimo inovativno i održivo društvo“, poručila je Jakšić-Stojanović.

Dirktor COST Asocijacije **Ronald van de Bruin** je izrazio zadovoljstvo što je u prilici da predstavi domaćim istraživačima i ekspreskim timovima program koji promovise i širi izvrsna naučna istraživanja širom Evrope, snažno podržava interdisciplinarna istraživanja koja rezultiraju naučnim otkrićima i novim inovativnim rješenjima, te mlade istraživače u razvoju njihove naučnoistraživačke karijere.

„Timski rad, ko-kreacija i saradnja vode do toga da nauka nije toliko u vezi sa tehnologijom koliko je u vezi sa ljudima i njihovom povezivanju. Ljude stavljamo u centar, stvarajući veze za ono što pokušavamo da postignemo kako kroz program, tako i danas ovdje na ovom izvrsnom događaju“ poručio je direktor COST

Asocijacije.

De Bruin je nakon uvodnog obraćanja imao informativnu prezentaciju o samom programu, a njegova koleginica **Radenka Krsmanović Vajfen** je uputila prisutne u sve detalje koji se tiču podnošenja aplikacije za učešće u COST-u, finansiranja istraživanja i umrežavanja koje omogućava ovaj program.

U drugom dijelu događaja, učesnici su imali priliku da čuju iskustva naših istraživača prof. dr **Nataše Krivokapić**, prof. dr **Steva Popovića** i prof. dr **Vladimira Jaćimovića**, ali i benefite koje su ostvarili participirajući u COST programu.

Na kraju, nacionalna koordinatorica za COST **Martina Lukić** upozнала je prisutne sa učešćem crnogorskih istraživača i ekspertskih timova u ovom važnom programu koji poseban akcenat stavlja na aktivnosti koje uključuju istraživače iz manje istraživačko-intenzivnih COST zemalja kako bi se povećalo njihovo učešće.

O. Đ.



nja za talente „Andre Navara“ (mentor **Bogdan Asanović**) prvi je u disciplini Violončelo II, dok je druga **Milica Dragojević**, IV razred Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentor Mladen Popović).

U disciplini Solfeđo I treće mjesto pripalo je **Ani Vulović**, II razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ (mentorka **Andrea Čoso**), a u disciplini Solfeđo II prvi je **Vojislav Marković**, IV razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ (mentorka **Andrea Čoso**). Druga je **Vjera Radulović**, IV razred iz iste škole (mentorka **Andrea Čoso**), dok je treća **Kača Radulović**, III razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Jelica Jošanović**).

**Luka Bajović**, II razred, i **Lazar Čuljković**, I razred, Škole

i **Zara Dobričanin** (mentorka **Ivana Pekić**), dok su treće **Vladana Todorović**, I razred, i **Iva Nikčević**, I razred (mentorka **Olivera Perunović**).

**Tijana Nikolić**, IV razred i **Dora Štampić**, IV razred Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ (mentorka **Milica Lalošević**) drugi su u disciplini Vokalni duo/Vokalno-instrumentalni duo II, a **Jana Bojić**, III razred, i **Luka Bajović**, Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Tijana Blečić-Perović**) su treći.

U disciplini Hor prva je Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“ (mentorka **Zoja Đurović**), a druga Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ (mentorka **Valentina Topalović-Jaredić**).

Lj. V.

UČENICI OŠ „ANTO ĐEDOVIĆ“ USPJEŠNI NA MEĐUNARODNOM LITERARNOM TAKMIČENJU

## „KO KAŽE DA NE ČITAM LEKTIRU?“

Polumaturanti OŠ „Anto Đedović“ u Baru bili su uspješni na međunarodnom literarnom takmičenju „Ko kaže da ne čitam lektiru?“.

**Matija Stanišić** osvojio je treću nagradu, a pohvale „za izuzetan rad u kategoriji Pilipenda“ dobili su **Tara Vuković** i **Miloš Jokić**. Svi nagrađeni su iz odjeljenja IX-3, a njihova predmetna nastavnica **Ljiljana Milović** dobila je zahvalnicu za mentorski rad.

Prema ocjeni žirija, ove godine konkurencija je bila izuzetno jaka, a radovi veoma kvalitetni, tako da članovi ovog tijela nijesu imali lak zadatak.

Konkurs se tradicionalno organizuje već

dvanaesti put, a pravo da učestvuju imaju učenici osnovnih škola podijeljeni u dvije kategorije – mlađi i stariji uzrast. Takmičenje organizuje OŠ „Đura Jakšić“ – Jelašnica (Srbija) radi podsticanja čitanja, razvoja ljubavi prema knjigama i njegovanju talenta za pisanje.

„Posebna vrijednost ovog literarnog takmičenja jeste to što su teme u vezi sa lektirama i književnim likovima iz predmetnog programa tako da učešće zahtijeva pažljivo čitanje i razumijevanje književnih tekstova. Podloga ovogodišnjeg nadmetanja za kategoriju starijeg uzrasta bila je čuvena 'Pilipenda' Sima Matavulja“, istakla je mentorka Milović.

Lj. V.



## POTPISANE IZMJENE I DOPUNE GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA ZA PROSVJETU PROSVJETARIMA VEĆE PLATE OD 1. JULA



**M**inistarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr. **Andela Jakšić-Stojanović** i predsjednik Sindikata prosvjete Crne Gore **Radomir Božović** potpisali su Izmjene i dopune Granskog kolektivnog ugovora kojim se zarade zaposlenima u prosvjeti uvećavaju za 10 odsto, počev od 1. jula ove godine, saopšteno je iz resora prosvjete, nauke i inovacija.

Takođe, kako bi se dodatno unaprijedio status zaposlenih u oblasti prosvjete, a u skladu sa dogovorom postignutim između Vlade Crne Gore i Sindikata prosvjete, od 1. septembra ove godine ukupno uvećanje neto zarade u kumulativnom iznosu biće najmanje 17 odsto

(uključujući i povećanje od 10 odsto od 1. jula).

Kako je istaknuto, Izmjene i dopune Granskog kolektivnog ugovora podrazumijevaju i obezbjeđivanje finansijske podrške za sve zaposlene u prosvjeti koji putuju na posao van svog mjesta prebivališta i to u iznosu do 50 odsto iznosa mjesečne karte.

„Najznačajniji cilj ove vlade jeste unapređenje kvaliteta obrazovnog procesa na svim nivoima, tako da ćemo u narednom periodu intenzivirati i aktivnosti koje se, između ostalog, odnose i na kontinuirani rad na unapređenju položaja prosvjetnih radnika“, stoji u saopštenju.

Lj. V.

## ODRŽANO PISA 2025 – PROBNO TESTIRANJE UČESTVOVALA 1.733 PETNAESTOGODIŠNJAKA

PISA 2025 – Probno testiranje uspješno je sprovedeno u 26 srednjih škola u više gradova: Baru, Beranama, Bijelom Polju, Budvi, Danilovgradu, Herceg Novom, Kotoru, Nikšiću, Pljevljima, Podgorica, Rožajama i Zeti. Učestvovala su 1.733 petnaestogodišnjaka. Oni su rješavali zadatke onlajn i odgovarali na pitanja iz upitnika o svom domu, školi, učenju, stavovima i interesovanjima, saopšteno je iz Ispitnog centra Crne Gore.

Kako je istaknuto, dobijeni podaci će se koristiti za otklanjanje eventualnih nepravilnosti u novim zadacima na testu iz nauke i na novoj platformi za testiranje kako bi se glavno testiranje u aprilu i maju 2025. godine sprovedo u skladu sa



svim međunarodnim standardima. Oblasti koje će biti testirane su čitanje i matematika, a akcenat glavnog testiranja će biti na naučnoj pismenosti i inovativnoj oblasti – učenje u digitalnom svijetu.

Testiranjem je koordinirala PISA nacionalna koordinatorka **Divna Paljević**.

Lj. V.

## MATEMATIČKO TAKMIČENJE „KENGUR BEZ GRANICA 2024“



FOTO: igramiranjie.me

## NAJBOLJIMA MEDALJE

• Nadmetanje organizovano u više gradova Crne Gore: Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Kolašinu, Sutomoru, Baru, Ulcinju i Kotoru, Mojkovcu, Rožajama, Herceg Novom, Danilovgradu, Zeti, Žabljaku, Spužu

**N**ajbolje plasiranim učenicima koji su učestvovali na Međunarodnom matematičkom takmičenju „Kengur bez granica 2024“ dodjeljene su medalje na svečanosti koja je upriličena na Univerzitetu Donja Gorica u Podgorici.

Nadmetanje je organizovano u više gradova Crne Gore: Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Kolašinu, Sutomoru, Baru, Ulcinju, Kotoru, Mojkovcu, Rožajama, Herceg Novom, Danilovgradu, Zeti, Žabljaku, Spužu, a takmičila su se 2.033 učenika iz svih crnogorskih gradova.

U kategoriji Pre-ecolier (III razred osnovne škole) zlatnu medalju osvojio je **Simon Jablan**, OŠ „Radojica Perović“ – Podgorica, srebrnu **Genadij Bojaršinov**, OŠ „Dašo Pavičić“ – Herceg Novi, a bronzane **Sofija Đurović**, OŠ „Ratko Žarić“ – Nikšić, **Vasilije Mitrović**, OŠ „Milija Nikčević“ – Nikšić, i **Nikola Mugoša**, OŠ „Maksim Gorki“ – Podgorica.

U kategoriji Pre-ecolier (IV razred osnovne škole) zlatne medalje dobili su **Ali Adrović**, OŠ „Pavle Rovinski“ – Podgorica, **Maksim Belinski**, „Druga osnovna škola“ – Budva, i **Miljana Jaćimović**, OŠ „Njegos“ – Spuž, srebrnu **Milica Jovićević**, OŠ „Oktoih“ – Podgorica, a bronzane **Kalina Pejović**, OŠ „Vladimir Nazor“ – Podgorica, **Uroš Rašović**, OŠ „Radojica Perović“ – Podgorica, **Ilija Tomašević**, OŠ „Braća Ribar“ – Nikšić, **Dunja Čogurić**, OŠ „Ristan Pavlović“ – Pljevlja, i **Sava Šćepanović**, OŠ „Branko Božović“ – Podgorica.

**Toni Movilli**, OŠ „Dašo Pavičić“, osvojio je zlatnu medalju u kategoriji Ecolier (V razred osnovne škole), srebrna je pripala **Itani Zvizdojević**, OŠ „Radojica Perović“, a bronzana **Stefanu Kruščiću**, OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ – Podgorica.

Zlatnu medalju u kategoriji Ecolier (VI razred osnovne škole) osvojile su **Isidora Ilić**, OŠ „Marko Miljanov“ – Bijelo Polje, **Andrej Radonjić**, OŠ „Radojica Perović“, i **Sava Maslakov**, OŠ „Ivo Visin“ – Kotor, srebrnu **Nađa Zirojević**, OŠ „Oktoih“, a bronzane **Mihailo Dedović**, OŠ „Maksim Gorki“, i **Asija Purišić**, OŠ „21. maj“ – Podgorica.

U kategoriji Benjamin (VII razred osnovne škole), **Heleni Backović**, OŠ „Olga Golović“ – Nikšić pripala je zlatna medalja, srebrna **Novaku Saviću**, OŠ „Jugoslavija“ – Bar, a bronzana **Lazaru Leovcu**, OŠ „Salko Aljković“ – Pljevlja.

U kategoriji Benjamin (VIII razred osnovne škole) zlatnu medalju osvojio je **Milutin Raščanin**, OŠ „Jugoslavija“, srebrnu **Nikola Vojičić**, OŠ „Olga Golović“ – Nikšić, a bronzanu **Vuk Vukašinović**, OŠ „Štampar Makarije“ – Podgorica, i **Matiya Vuković**, OŠ „Orjenski bataljon“ – Herceg Novi.

U kategoriji Cadet (IX razred osnovne škole) zlatnu medalju dobio je **Daniilo Četković**, OŠ „Radojica Perović“, srebrnu **Sladana Mihailović**, OŠ „Braća Ribar“ – Bijelo Polje, i **Aleksandar Rnković**, OŠ „Oktoih“ – Podgorica, a bronzanu **Matija Stanišić**, OŠ „Anto Đedović“ – Bar.

U kategoriji Cadet (I razred srednje škole), zlatna medalja

pripala je **Alekseju Mazajevu**, Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ – Budva, srebrna **Polini Belkini**, Gimnazija „Niko Rolović“ – Bar, a bronzana **Vasiliju Smuku**, Gimnazija „Slobodan Škerović“ – Podgorica.

U kategoriji Junior (II razred srednja škole) zlatnu medalju osvojila je **Matija Kenjić**, Gimnazija „Slobodan Škerović“, srebrnu **Milica Kujović** iz iste škole, a bronzanu **Vasilije Simonović**, Gimnazija Kotor.

Zlatna medalja u kategoriji Junior (III razred srednje škole) pripala je **Vladislavu Serkizyuku**, Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“, srebrna **Andriji Drobnjaku**, Gimnazija „Niko Rolović“, a bronzana **Mateju Sredanoviću**, Gimnazija „Slobodan Škerović“.

U kategoriji Student, (IV razred srednje škole) zlatnu medalju osvojio je **Jovan Lasića**, Gimnazija „Stojan Cerović“ – Nikšić.

Najuspješnijim takmičarima Crnogorski Telekom je obezbijedio bežične slušalice, dok je za koordinatore (Tinker mentore) škola domaćina sa najvećim brojem takmičara i medalja, obezbijedio tablet uređaje.

U saradnji sa CKB bankom pripremljena je edukativna bojanica sa temom finansijske pismenosti „Čuvari blaga“.

Kompanija DIS Montenegro poklonila je najuspješnijima Pilot Frixon olovke za uspješno rješavanje novih zadataka.

Nagradu za najveći broj takmičara dobila je OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja i predstavnica **Ivana Anđelić-Beljkaš**, sa 124 takmičara iz te škole.

Lj. V.



MINISTARKA JAKŠIĆ-STOJANOVIĆ U  
POSJETI PLJEVALJSKOJ GIMNAZIJI

## STVORENI USLOVI ZA KVALITETNIJE OBRAZOVANJE



Ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr. **Anđela Jakšić-Stojanović** i ambasadorka Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori **Džudi Rajzing Rajnke** posjetile su Gimnaziju „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima, u kojoj je završena prva i najznačajnija faza rekonstrukcije ovog objekta i to zahvaljujući donaciji Ministarstva odbrane Sjedinjenih Američkih Država, kroz program humanitarne pomoći.

Na ovaj način su pljevaljskim gimnazijalcima stvoreni uslovi za bolje i kvalitetnije obrazovanje. Sastanku je kao bivša učenica ove škole prisustvovala i **Naida Nišić**, ministarka rada i socijalnog staranja.

Ovo je bila dobra prilika da se razgovara ne samo o

unapređenju infrastrukturnih kapaciteta, već i o realizaciji aktivnosti koje se odnose na unapređenje nivoa znanja engleskog jezika kod učenika, ali i aktivnosti koje se odnose na prezentaciju američke istorije, kulture, te obrazovnog sistema SAD-a.

„Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija će i u narednom periodu, uz podršku međunarodnih partnera i uz sredstva obezbijeđena iz kapitalnog budžeta, raditi na kreiranju povoljnog ambijenta za obrazovanje učenika na svim nivoima, u svim krajevima naše države, s posebnim akcentom na sjever Crne Gore“, saopštili su iz resornog ministarstva.

N. N.

URUČENO OKO 1.000 KNJIGA BIBLIOTECI SMŠ „25. MAJ“  
U TUZIMA

## VELIKI DOPRINOS SREDNJOŠKOLACA IZ ALBANIJE

• Osim škole u Tuzima, knjige knjige su potom uručene i bibliotekama SMŠ „Bratstvo-jedinstvo“ iz Ulcinja i SMŠ „Bećo Bašić“ iz Plava



Ministarka prosvjete, nauke i inovacija **Anđela Jakšić-Stojanović**, v. d. direktorica Direktorata za obrazovanje i vaspitanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica **Albana Dedvukaj** i predstavnici Rotari kluba Drač uručili su gotovo 1.000 knjiga biblioteci Srednje mješovite škole „25. maj“ u Tuzima.

„Naime, Rotari klub Drač već nekoliko mjeseci realizuje akciju prikupljanja knjiga za srednje škole u Crnoj Gori u kojima se nastava izvodi na našem i albanskom jeziku, a najveći doprinos su dali upravo srednjoškolci iz Albanije“, saopšteno je iz Ministarstva.

Direktor škole **Sead Ljuljanaj** i saradnici zahvalili su ovom prilikom članovima Rotari

kluba na vrijednoj donaciji i iskazali spremnost da budu dio sličnih akcija i u budućnosti, sa posebnim akcentom na aktivnosti koje podrazumijevaju povezivanje učenika i nastavnika iz Crne Gore i Albanije.

Osim škole u Tuzima, knjige su potom uručene i bibliotekama SMŠ „Bratstvo-jedinstvo“ iz Ulcinja i SMŠ „Bećo Bašić“ iz Plava.

N. N.

NAJAVLJENO POVEĆANJE ZARADA U USTANOVAMA UČENIČKOG I STUDENTSKOG STANDARDA

## UZ DOGOVOR DO OBOSTRANO PRIHVATLJIVOG RJEŠENJA

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr. **Anđela Jakšić-Stojanović** i predsjednica Samostalnog sindikata đачkih i studentskih domova Crne Gore **Magdalena Kasalica** potpisale su Granski kolektivni ugovor o Izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za ustanove učeničkog i studentskog standarda.

Izmjene se odnose na povećanje koeficijenta zarada u iznosu od 10 odsto od 1. jula, dok će se od 1. septembra 2024. godine zarade uvećati u neto iznosu od kumulativno najmanje 17 odsto (uključujući povećanje od 10 odsto u bruto iznosu od 1. jula 2024. godine).

Dogovor je, kako navode iz resornog ministarstva, postignut uz dijalog i međusobno

razumijevanje svih uključenih strana, što naglašava važnost konstruktivnog pristupa i saradnje.

Takođe je potpisan i Sporazum o obezbjeđivanju sredstava za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u domovima učenika i studenata u Crnoj Gori. Prema ovom sporazumu, Vlada Crne Gore tj. resorno ministarstvo se obavezalo da godišnje uplati iznos od po 70.000 eura u naredne tri godine, čime se pruža podrška rješavanju stambenih pitanja zaposlenih i doprinosi poboljšanju kvaliteta života i rada zaposlenih u oblasti ustanova učeničkog i studentskog standarda.

N. N.





OKONČANO LIKOVNO TAKMIČENJE SREDNJIH ŠKOLA NA TEMU SMANJENJA RIZIKA OD ŠUMSKIH POŽARA

## VAŽNE PORUKE KROZ UMJETNIČKI IZRAZ

• Na ceremoniji dodijeljeni sertifikati učesnicima – školskim timovima (učenicima i mentorima), kao i plaketa pobjedničkom timu iz Srednje građevinsko-geodetske škole „Inž. Marko Radević“

U podgoričkoj Srednjoj građevinsko-geodetskoj školi „Inž. Marko Radević“ upriličena je završna ceremonija povodom uspješno realizovanog likovnog takmičenja srednjih škola na temu smanjenja rizika od šumskih požara, koje je sprovedeno u okviru Višekorisničkog IPA programa vezanog za zaštitu od poplava i upravljanje rizikom od šumskih požara – IPA FF.

Na prigodnoj ceremoniji dodijeljeni su sertifikati učesnicima – školskim timovima (učenicima i mentorima), kao i plaketa pobjedničkom timu iz Srednje građevinsko-geodetske škole „Inž. Marko Radević“. Pobjednički crtež je reprodukovao kao mural na zidu u dvorištu škole.

Generalni direktor Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a **Miodrag Bešović** čestitao je učesnicima takmičenja na iskazanoj kreativnosti, a trijumfalnoj školi na osvojenom

prvom mjestu. Takođe, istakao je zadovoljstvo stvaralačkim dometima učenika, odnosno iskazanim emocijama i talentom.

„Uspjeli su da kroz umjetnički izraz, iskreno i nadahnu-to, pošalju poruku o važnosti zaštite šuma, o opasnosti požara, o preventivnom djelovanju, da pozovu na odgovornost i akciju i nadam se da će se neko od ovih mladih ljudi u budućnosti profesionalno posvetiti radu u oblasti smanjenja rizika od katastrofa“, naglasio je on.

Predstavnica Konzorcijuma IPA FF programa **Silvia Parisi** istakla je da su ovim projektom željeli da doprinesu jačanju svijesti o značaju poštovanja životne sredine. Naglasila je, takođe, da je bilo veoma teško odlučiti koji je rad najljepši, jer su svi učenici pokazali inventivnost i maštu.

Direktor Srednje građevinsko-geodetske škole „Inž. Marko Radević“ **Miloš Marović** je,



kao domaćin završne ceremonije, zahvalio na ukazanoj prilici da budu dio likovnog konkursa.

„Značaj očuvanja životne sredine i prostornog planiranja je umnogome prepoznat od strane učenika koji su osvojili prva četiri mjesta. Nadam se da će ovaj pilot-projekat

dobiti na značaju u godinama što dolaze“, kazao je on.

Takmičenje je bilo pilot-projekat za koji su odabrane četiri srednje škole, tri iz u Podgorice (Stručna medicinska škola, Srednja ekonomska škola „Marko Vešović“ i Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“),

te jedna iz Bara (Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola). Za nadmetanje su formirani školski timovi sa mentorima, kojih je bilo ukupno sedam (četiri tima je imala Građevinsko-geodetska škola, dok su preostale tri škole učestvovala sa po jednim timom).

N. N.

PROFESOR VLADIMIR PETROVIĆ U PROGRAMU CERN-A

## DVIJE NEDJELJE USAVRŠAVANJA

Na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) o naučnoj i tehničkoj saradnji u oblasti visokoenergetske fizike, potpisanog 1. oktobra 2007. godine objavljen je konkurs za učešće u programima CERN-a za profesore fizike srednjih škola.

Na predmetni konkurs pristigla je prijava **Vladimira Petrovića**, profesora fizike iz Srednje mješovite škole u Golubovcima. Resorno ministarstvo ocijenilo je ovu prijavu zadovoljavajućom, nakon čega je kandidat bio dužan da se elektronski registruje na zvaničnoj strani CERN-a.

„Nakon što je i od strane CERN-a prijava ocijenjena pozitivno, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je u skladu sa konkursom donijelo rješenje o finansiranju putnih troškova i troškova osiguranja za period boravka u CERN-u, dok će troškove učešća (smještaj i boravak) biti pokriveni od strane CERN-a“, kažu iz SMŠ Golubovci.

Spomenuti program CERN-a, za profesore fizike iz srednjih škola, realizovaće se od 4. do 17. avgusta ove godine u Ženevi.

N. N.



UČENIK ŠKOLE „VASA PAVIĆ“ OSVOJIO PRVO MJESTO NA TAKMIČENJU „ČIVIJA GUITAR FEST“

## VELIKI USPJEH

### PETRA NIKOLIĆA

Mladi crnogorski gitarista **Petar Nikolić** ostvario je veliki uspjeh osvojivši prvo mjesto na Međunarodnom takmičenju „Čivija guitar fest“ u III kategoriji, koje je nedavno održano u Šapcu.

Petar je učenik devetog razreda Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ iz Podgorice, u klasi profesora **Marka Prentića**.

U proteklih mjesec dana, pored ove, osvojio je i prvu nagradu na Međunarodnom takmičenju mladih talenata u Pančevu, kao i drugu nagradu na „Vojvodina guitar festu“ u Novom Sadu.

N. N.





## TAKMIČENJE ZA NAJLJEPŠE PISMO



## NAJBOLJI MILO STRUGAR

- Una Franović i Anika Janjušević osvojile drugo i treće mjesto, a specijalnu nagradu Vasilije Kadrić
- Najbolje pismo Pošta Crne Gore će prevesti na engleski jezik i proslijediti na Međunarodno takmičenje Svjetskom poštanskom savezu

**M**ilo Strugar, učenik OŠ „Sutjeska“ u Podgorici, osvojio je prvo mjesto na ovogodišnjem takmičenju za najljepše pismo na temu: „Napiši pismo budućim generacijama o svijetu za koji se nadaš da će naslijediti“, procijenila je komisija Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija.

Drugo i treće mjesto osvojile su učenice OŠ „Štampar Makarije“ iz Podgorice **Una Franović** i **Anika Janjušević**, dok je specijalna nagrada pripala **Vasiliju Kadriću**, učeniku OŠ „Vladimir Nazor“ iz Podgorice.

Komisija je, zbog dobrog kvaliteta radova, posebno pohvalila: **Bojanu Glendžu**, OŠ „Maršal Tito“ iz Ulcinja, **Taru Gavrilović**, OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice, **Dženana Rastodera**, OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ iz Podgorice, **Itanu Pedović**, OŠ „Braća Ribar“ iz Nikšića, **Teodoru Grebović**, OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ iz Podgorice, i **Aleksu Radulovića**, OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike.

Autore najuspješnijih radova Pošta Crne Gore nagrađuje vrijednim nagradama koje će biti dodjeljene na svečanosti povodom Svjetskog dana pošte, 9. oktobra. Ovogodišnji pobjednik dobiće električni trotinet, a autorke pisama koje su osvojile drugo i treće mjesto mobilni telefon i pametni sat. Učenik čije je pismo osvojilo četvrto mjesto biće nagrađen biciklom. Svi nagrađeni i pohvaljeni učenici i njihovi mentori dobiće posebne pohvale i zahvalnice za učešće na ovom takmičenju.

Najbolje pismo Pošta Crne Gore će prevesti na engleski jezik i proslijediti na Međunarodno takmičenje Svjetskom poštanskom savezu.

Nadmetanje za najljepše pismo u Crnoj Gori segment je Međunarodnog takmičenja koje Svjetski poštanski savez organizuje već 53 godine.

Lj. V.

OSNOVNE ŠKOLE OBILJEŽILE MEĐUNARODNI DAN DJEVOJČICA U ICT-U  
INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE  
TEHNOLOGIJE NISU SAMO  
ZA DJEČAKE

**M**eđunarodni dan djevojčica u ICT-u obilježen je različitim aktivnostima u više osnovnih škola u Crnoj Gori.

Učenice VI-2 i VII-2 u OŠ „Oktoih“ u Podgorici informisale se na časovima Informatike sa tehnikom putem interneta o digitalnim resursima za učenje i pravilnoj upotrebi vještačke inteligencije (AI) u svakodnevnim aktivnostima i unapređenju učenja. Djevojčice su takođe kreirale digitalne sadržaje u programima po izboru. Dječaci VII-4 ove obrazovno-vaspitne ustanove pripremili su sa razrednom starješinkom **Mersihom Pepe-ljak** iznenađenje učenicama ovog odjeljenja tako što su na zanimljiv način ispisali imena djevojčica na bijelim majicama.

U OŠ „Ivan Vušović“ iz Vidrova na kod Nikšića realizovan je edukativan čas o djevojčicama u ICT-u, a pedagoškinje **Sanja Janjić** i **Marija Bulatović** približile su učenicama ovu temu i predstavile preporuke za povećanje rodne ravnoteže.

Nastavnici u OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ iz Podgorice **Zorka Mujović**, **Nikola Popović** i **Mirela Babačić** organizovali su prezentaciju projekata koje realizuje robotička sekcija škole. Voditeljke su bile **Isidora** i **Kalina Ivanović**, članice tima KLARIKSMAX, koji je ove godine osvojio prvo mjesto na takmičenju



FIRST Lego League, kao i **Jovana Zejak** i **Jana Boričić**, članice robotičke sekcije, koje se spremaju za učešće na takmičenju Montenegro Makers. Gošće su bile učenice iz OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice, članice robotičke sekcije i njihove nastavnice.

U okviru obilježavanja ovog dana u OŠ „Mustafa Pećanin“ u Rožajama, učenice VIII razreda **Hajrija Dacić**, **Denisa Mujević**, **Alina Murić** i **Emina Nurković** imale su prezentaciju na ovu temu. Njihove drugarice iz IX razreda **Lamija Cikotać** i **Darija Nurković** pripremile su predavanje na istu temu. Organizatori ovih aktivnosti su nastavnici informatike sa tehnikom **Mersudin Murić**, **Erdan Kuč** i **Omer Kardović**.

Učenice VII-1 odjeljenja u OŠ „Branko Božović“ u Podgorici

**Višnja Bulatović** i **Anđela Glava-tović** upoznale su ostale djevojčice sa podacima koliko se žena danas bavi ICT-om u svijetu.

Prezentaciju koja se odnosila na istoriju žena u ICT-u predstavile su učenice odjeljenja VIII-4 **Sara Svrkota** i **Anastasija Živković**, naglašavajući koje žene su na njih ostavile najveći utisak.

Djevojčice petog razreda su uspješno rješavale zadatke u micro:bitu, a čas su vodile nastavnice informatike sa tehnikom **Milanka Šćepanović** i **Danijela Jelić**.

Međunarodni dan djevojčica u ICT-u obilježava se svakog četvrtog četvrtka u aprilu, a prvi put je obilježen 2001. godine u Njemačkoj. Cilj je da se različitim aktivnostima djevojčice podstaknu na razmišljanje o karijeri u ICT-u.

Lj. V.

U OŠ „RADOMIR MITROVIĆ“ ODRŽANA RADIONICA O ROMIMA I EGIPĆANIMA  
DJECA SE UČILA RAZVIJANJU EMPATIJE

- Sa učenicima radila Jadranka Garović, nastavnica razredne nastave

Za učenike beranske Osnovne škole „Radomir Mitrović“ održana je edukativna radionica o životu, kulturi, običajima Roma i Egipćana, uz fokus na razvijanje osjećanja empatije prema ranjivim grupama.

Radionica je organizovana u okviru projekta pod nazivom „Poštovanjem različitosti ka integraciji manjinskih naroda pripadnika RE populacije“, koji sprovodi Udruženje za podršku Roma i Egipćana, a koji je podržan kroz program „Podržani\_Osnaženi“, u okviru grant šeme „Aktivno\_učešće“, realizovan od strane Fonda za aktivno građanstvo, u partnerstvu sa Zakladom „Slagalica“ iz Hrvatske. Program finansira Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, a kofinansira ga Ministarstvo javne uprave Crne Gore.

Sa učenicima je radila **Jadranka Garović**, nastavnica razredne nastave. Ona ih je uputila u važne informacije o životu Roma i Egipćana, a djeca su, uz interaktivan rad, pokazala veliko interesovanje za ovo



važno pitanje.

**Sultan Beća**, koordinator ovog projekta, istakao je zadovoljstvo zbog njegove realizacije. On je izrazio zahvalnost Fondu za aktivno građanstvo, koji finansira projekat, kao i djeci učesnicima radionice, te realizatorki Jadranki Garović.

N. N.



CENTRALNA PROSLAVA 50 GODINA UNIVERZITETA CRNE GORE

# SLOBODA SE OSVAJA ZNANJEM

• „U vremenu demokratskog sazrijevanja i tehnoloških promjena obrazovanje ostaje sinonim jednakih šansi za sve“, istakao predsjednik države Jakov Milatović

Univerzitet Crne Gore (UCG) je promijenio društvenu paradigmu Crne Gore i izgradio zemlju u kojoj se sloboda osvaja znanjem. To je poručeno na centralnoj proslavi jubileja UCG - 50 godina doprinosa obrazovanju, nauci i kulturnom stvaralaštvu, održanoj u Univerzitetskom sportsko kulturnom centru u Podgorici.

Predsjednik Crne Gore **Jakov Milatović** naglasio je značaj UCG za ozdravljenje i dalji razvoj našeg društva.

„U vremenu demokratskog sazrijevanja i tehnoloških promjena, obrazovanje ostaje sinonim jednakih šansi za sve. Zato imamo obavezu da čuvamo njegov kvalitet i borimo se protiv lažnih diploma u najvitalnijim sferama našeg društva kao što su prosvjeta i zdravstvo, ali i svim drugim“, kazao je Milatović.

„Nedopustivo je da se na najodgovornijim mjestima u sistemu nalaze pojedinci sa sumnjivim diplomama, dok hiljade visokoškolaca čeka posao na birou ili odlazi iz zemlje. Vjerujem da nije vrijeme za održavanje statusa kvo, već da je na našoj generaciji odgovornost za ispravljanje višedecenijskih grešaka“, naglasio je on.

„Danas, snažno osjećamo impulse poleta onih koji su utemeljili Univerzitet prije



pola vijeka. Rijetko se kad u prošlosti Crne Gore, usudom istorijskih neprilika, moglo razmišljati strateški, decenijama unaprijed. Na sreću, te 1974, vrijeme i ljudi su postigli potreban i plodonosan sklad iz kog je rođen Univerzitet“, kazao je rektor UCG prof. dr

**Vladimir Božović**, otvarajući događaj koji je okupio brojne zvanice - državne zvaničnike, predstavnike akademske zajednice, diplomate, studente, i druge goste.

„U izuzetnoj, prometejskoj viziji, znali su utemeljivači da će UCG biti ta vatra oko koje

će se okupljati najvredniji koje ova zemlja ima. I nema sumnje, nadali su se da će se njegovi dragocjeni plodovi vratiti opet ovoj zemlji i njenim ljudima“, istakao je Božović.

On je kazao da je UCG od osnivanja bio polje izazovne borbe za Crnu Goru znanja, gdje se i danas, u njegovim amfiteatrima, laboratorijama, bibliotekama, vode iscrpljujuće bitke za zemlju slobode u kojoj će vladati sile pismenosti, nauke i umjetnosti.

Akademik i profesor UCG dr **Predrag Miranović** je istakao da je Univerzitet postigao cilj, promijenio je Crnu Goru.

„Nije doprinio samo ekonomskom razvoju, bitno je doprinio i emancipaciji i afirmaciji ovog društva, doprinio je samosvijesti o tome šta možemo i koliko možemo kao društvo da postignemo. Ono što je ključno je da je Univerzitet promijenio i društvenu paradigmu da se država brani samo na bojnopolju. Ona se prije svega brani znanjem, jer da nije bilo državnog univerziteta ne bi bilo ove i ovakve

Crne Gore“, smatra on.

„Mi, studenti, centralno smo mjesto svakog univerziteta“, ocijenio je predsjednik Studentskog parlamenta UCG **Andrej Vukčević**.

„Zato nas treba afirmisati i dati nam mogućnost da njegujemo i razvijamo kritičko mišljenje i prostor da se izrazimo, a najbolje među nama, neophodno je podržati, stimulisati i ohrabriti da aktivno učestvuju u svim procesima od značaja za razvoj zajednice“, dodao je on.

Video porukom, prisutnima se obratio i predsjednik Univerziteta Azurna obala iz Nice **Žanik Brisvalter** (Jeanick Brisswalter), koji je zajedno sa UCG dio Evropskog univerziteta Ulyseus. On je podsjetio na saradnju koja traje više od 20 godina, a učvrstila se kroz osnivanje Balkanskog instituta za nauku i inovacije.

Na svečanosti je organizovana i digitalna izložba fotografija iz jubilarne monografije o Univerzitetu. Prisutni su imali priliku i da pogledaju dokumentarni film o UCG.

**O. Đ.**





DODIJELJENA PRIZNANJA NAJBOLJIM STUDENTIMA I PROMOVISANI DOKTORI NAUKA

# SVJETIONIK ZNANJA I IDEJA

• „Uz vašu svesrdnu pomoć siguran sam da najbolje tek predstoji“, poruka je rektora prof. dr Vladimira Božovića

Univerzitet Crne Gore (UCG) tokom pola vijeka postojanja stasao je u svjetionik znanja i ideja, a ključ uspjeha je u davanju i uzvraćanju, poruka je sa svečanosti povodom Dana UCG na kojoj je uručeno počasno zvanje profesor emeritus, promovisani doktori nauka i dodjeljene nagrade najboljim studentima.

Rektor UCG prof. dr **Vladimir Božović** kazao je da danas, kao nikad prije, odvažnost i mašta postaju ključni sastojci univerzalnog društvenog napretka.

„Upravo te osobine stanuju u našim studentskim klupama. Stoga je ovaj jubilej poziv svima, posebno našim studentima da raskinu stege, koje društvo drže u zastarjelim obrascima, da svojom energijom i kreativnošću prokrče put do razvijenog i bogatog društva. Ako bih jednon riječju morao opisati ovaj dan, ovo mjesto i vas kojima se obraćam onda bi to bila izuzetnost“, poručio je Božović.

On je naglasio da je veoma počastvovan što je u

mogućnosti da se obrati onima koji su gradili i onima koji nastavljaju tradiciju izuzetnosti na UCG.

„Uz vašu svesrdnu pomoć siguran sam da najbolje tek predstoji“, poruka je Božovića.

Prof. dr **Mladen Ulićević** istakao je da se osjeća uzvišeno, jer je dobio priznanje i počasno zvanje profesora emeritusa i smatra da svi nosioci tog zvanja imaju dodatnu obavezu da promovišu i afirmišu Univerzitet.

„Ovu plaketu, ovo priznanje dijelim sa svojim kolegama iz naše matične kuće, Građevinskog fakulteta, jer je ključ uspjeha u onoj izvornoj - moraš dati da bi dobio. Dakle, ključ uspjeha je u davanju i uzvraćanju. Zamajac koji pokreće Univerzitet ne smije da stane“, jasan je Ulićević.

Zvanje profesora emeritusa dobili su prof. dr **Mladen Ulićević** i prof. dr **Šerbo Rastoder**.

**Ilija Četković** sa Instituta za biologiju mora rekao je da mu je posebno zadovoljstvo što je



doktorirao na jubilej UCG-a, uz poruku da je putem nauke izazovno ići, ali ne i teško, jer mu je svaka godina školovanja pricinjavala zadovoljstvo.

„Mlađim studentima želim da poručim da se nikada ne boje da idu putem nauke, već da upravo to treba da rade da bi došli do lijepih stvari u životu. Sada treba da pokrenem proceduru za izbor u zvanje na UCG, tako da se nadam da je ovo početna tačka u budućoj karijeri“, rekao je Četković.

Jedna od najboljih studentkinja UCG je **Helena Perović** sa Prirodno-matematičkog

fakulteta, koja je trenutno na master studijama u Belgiji. Ona je kazala da je uložila mnogo truda i rada, te da je njen najveći cilj da uvijek izaziva sebe i unapređuje znanje.

Promovisani doktori nauka su: **Dragan Baćović** (Fakultet za sport i fizičko vaspitanje), **Nevena Cupara** (Prirodno-matematički fakultet), **Ilija Četković** (Prirodno-matematički fakultet), **Anton Đokaj** (Prirodno-matematički fakultet), **Milica Jovanović** (Prirodno-matematički fakultet), **Goran Jovetić** (Ekonomski fakultet), **Tamara Labudović** (Filološki

fakultet), **Luka Lazović** (Elektrotehnički fakultet), **Andela Mijanović** (Prirodno-matematički fakultet), **Sunčica Rogić** (Ekonomski fakultet), **Milica Stanišić-Vujačić** (Prirodno-matematički fakultet), **Ognjenka Šarenac** (Medicinski fakultet), **Kristina Gvozdenović** (Fakultet političkih nauka), **Emir Muzurović** (Medicinski fakultet), **Milena Petrović-Zdravković** (Medicinski fakultet) i **Ana Radulović** (Pomorski fakultet Kotor).

Rektor Božović dodijelio je po dvije nagrade za oblast tehničkih, prirodno-matematičkih i medicinskih nauka studentkinjama Prirodno-matematičkog fakulteta, **Heleni Perović** (10) i Elektrotehničkog fakulteta, **Sari Milinković** (10); za oblast društvenih nauka studentkinjama Filološkog fakulteta, **Magdaleni Smolović** (9,98) i Ekonomskog fakulteta, **Milici Damjanović** (9,96); a za oblast umjetnosti studentkinji Fakulteta likovnih umjetnosti, **Teodori Raičević** (9,97).

O. Đ.

PROMOVISANA MONOGRAFIJA „UNIVERZITET CRNE GORE 1974–2024“

## TEMELJ SVIH BUDUĆIH ISTRAŽIVANJA O NAJZNAČAJNIJOJ INSTITUCIJI

„Monografija 'Univerzitet Crne Gore (UCG) 1974–2024' donosi pouzdane i sistematizovane podatke o nastanku, razvoju, radu i organizaciji jedinog državnog univerziteta, prateći sve njegove mijene kroz poluvjekovno trajanje“, kazala je prof. dr **Rajka Glušica**, članica Uređivačkog odbora, na promociji tog djela.

„Sa preko 300 strana Monografije kroz brojne podatke i fotografije dobijamo potpunu sliku stanja na Univerzitetu u svim fazama njegovog razvoja, ali i podsjećanje na značajne ljude, univerzitetske profesore, studente i događaje koji su presudno uticali na sudbinu Univerziteta. Monografija predstavlja kapitalno djelo koje će biti temelj svih budućih istraživanja o najznačajnijoj obrazovnoj, naučnoistraživačkoj i umjetničkoj instituciji u Crnoj Gori“, rekla je Glušica.

Prof. dr **Ljubiša Stanković**, predsjednik Uređivačkog odbora ovog djela, naglasio je: „Monografija je napisana da bi se zabilježili i od zaborava otrgli mnogi važni događaji iz poluvjekovnog života UCG, vezani za njegovo osnivanje, razvoj, organizaciju, reforme, da bi se ukazalo na svijetle primjere i dostignuća, kao i na posebnu društvenu misiju u razvoju Crne Gore i ponovnom zaokruživanju njene, sa manjim istorijskim prekidima, hiljadugodišnje državnosti“.

Monografija dokumentuje i značaj organizacionih jedinica Univerziteta koje su se kroz nastavnu, naučnoistraživačku i projektnu djelatnost pozicionirale na akademskoj mapi Evrope.

„Ništa nije moćnije od ideje čije je vrijeme došlo. Sazrijevanjem i potrebama vremena i društva, prije 27 godina je

osnovan Medicinski fakultet UCG“, podsjetio je prof. dr **Mirodrag Radunović**, dekan te ustanove.

„Kadrovski jaki i usmjereni ka nauci, koračamo složno, kreirajući studentima viziju budućnosti utemeljenu na humanosti“, kazao je on predstavljajući programe Medicinskog fakulteta. Sa preko tri hiljade diplomiranih studenata i stalnim razvojem infrastrukture, fakultet se, smatra on, neprekidno razvija. „Uvođenjem specijalizacija iz svih grana medicine uz podršku profesora sa eminentnih fakulteta regiona omogućićemo kvalitetnu edukaciju i transfer znanja, time i zadržavanje mladih kolega u Crnoj Gori. Stvaraju se uslovi da mogu ostvariti svoje ambicije unutar zemlje uz kvalitetnu valorizaciju rada“, dodao je Radunović.

Pored naučnoistraživačkog

i obrazovnog aspekta, Monografija dokumentuje i aspekte evolucije kulturnog i umjetničkog života naše zemlje, koji se, kako smatra prof. dr **Nikola Vukčević**, jasno dijeli na period „prije i nakon uspostavljanja akademskih institucija za obrazovanje umjetnika u Crnoj Gori.“

„Uspostavljanjem Muzičke akademije, Fakulteta likovnih umjetnosti i Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju došlo je do pojave suštinskog impulsa za razvoj i dalju diferencijaciju umjetničkih disciplina i obrazovnih profila, te kreiranja različitih komplementarnih aktivnosti. Kvalitet obrazovanja koje ove institucije danas nude iz niza umjetničkih disciplina ističe se višedecenijskim iskustvom, razvojem metoda, međunarodnom interakcijom i multimedijalnom komunikacijom

sa umjetničkom praksom, a navedene institucije, bez dileme, imaju ključnu ulogu u formiranju cjelokupne kulturne scene Crne Gore“, istakao je Vukčević.

Prof. dr **Sonja Tomović-Šundić** je zaključila da je od osnivanja 1974. godine Univerzitet „stjecište znanja i nauke, akademska zajednica predavača i studenata, lozinka naše prosvijećenosti, bez čega je nemoguće govoriti o duhovnom i kulturnom, ali političkom i ekonomskom razvitku Crne Gore. Ova Monografija je sinteza njegovog razvojnog puta i sazrijevanja u respektabilnu instituciju, nastojanje da se napravi što sveobuhvatniji pregled i valorizuju najznačajniji procesi i njihovi učesnici koji su obilježili njegovo poluvjekovno trajanje“.

O. Đ.



DR MILOŠ BOROZAN ODRŽAO PREDAVANJE NA TEMU „OBRAZOVANJE U 21. VIJEKU – FOKUS NA (NE)ZNAJNOST“

# BOGATSTVO INFORMACIJA STVARA U ISTO VRIJEME SIROMAŠTVO PAŽNJE

- Uloga obrazovanja u društvu najčešće se svodi na dvije dimenzije, i to dominantno ekonomsku, koja se zasniva na ideji kreiranja ljudskih resursa koji će garantovati dalji ekonomski rast, i drugu, koja je više kulturološke prirode
- Glavni izazovi u obrazovanju u 21. vijeku veliki su i mnogostruki. Međutim, ne preduzeti ništa i pokušati prilagoditi se promjenama značilo bi predati se mediokritetu i izgubiti šansu za bolju budućnost

„Istorijski trenutak u kojem živimo djeluje svjetlosnim godinama daleko od prosperiteta koji su prethodne generacije zamišljale. Svjedoci smo ratnih sukoba u oko 80 zemalja svijeta, humanitarnih katastrofa u Palestini, Sudanu i Jermeniji. Po podacima svjetske banke 689 miliona ljudi živi ispod granice siromaštva, ekonomske nejednakosti su na nivou iz 1910. godine. Osam i po miliona mladih uzrasta od 15 do 29 godina samo unutar Evropske unije (EU) je van obrazovnog i sistema rada. To su samo neki od parametara koji ukazuju na probleme i sumoran pogled na budućnost“, ukazao je dr **Miloš Borozan** tokom predavanja na temu „Obrazovanje u 21. vijeku – fokus na (ne)znanju“, koje je održao u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti (CANU).

On je rekao da su glavni izazovi sa kojima se susrijeću obrazovni sistemi u 21. vijeku veliki i mnogostruki, međutim, ne preduzeti ništa i pokušati da se prilagodimo promjenama, umjesto da budemo akteri, znači izgubiti šansu za bolju budućnost.

„Uloga obrazovanja u društvu najčešće se svodi na

dvije dimenzije, i to dominantno ekonomsku, koja se zasniva na ideji kreiranja ljudskih resursa koji će garantovati dalji ekonomski rast, i drugu, koja je više kulturološke prirode.

Sadašnja djeca dolaze pred jednu od najvažnijih odluka u životu, da li će i koji fakultet upisati, nikad nespremniji. Jedno od istraživanja koje smo sproveli u Crnoj Gori, Italiji i Francuskoj ukazalo je da pojava jaza između traženih i dostupnih vještina ima korjene u neinformisanosti studenata, lošem kvalitetu informacija kojima raspolažu, te stavovima zasnovanim na preporukama“, naglasio je Borozan.

## DO ZNANJA PREKO KLIKA

On je postavio pitanje kako je moguće da su sadašnji maturanti koji su rođeni u digitalnom dobu neinformisani i kako do sada nezamišljena dostupnost informacija nije dovela do prosvetljenijeg društva.

Prvi put u istoriji ljudska znanja su naizgled dostupna i udaljena samo nekoliko klikova. I pored toga, ili možda zahvaljujući tome, jedno istraživanje je pokazalo da trećina



mladih uzrasta od 18 do 24 godine u Evropi vjeruje da je zemlja ravna ploča!

„Sadašnje bogatstvo informacija znači i nešto drugo, a to je trošenje pažnje svojih korisnika. Bogatstvo informacija stvara u isto vrijeme i siromaštvo pažnje“, smatra Borozan.

Prema njegovim riječima, na globalnom nivou, prosječan pojedinac sada provodi šest i po sati na intrnetu svaki dan, dok trećina Amerikanaca kaže da su onlajn gotovo neprekidno. Prema podacima iz 2009. godine prosječan Amerikanac konzumira 34 gigabajda informacija dnevno, što bi bilo otprilike 100 hiljada riječi u jednom danu, a za poređenje Tolstojev „Rat i mir“ ima 460 hiljada riječi.

## DRUŠTVENE MREŽE MOĆNO ORUŽJE

„Rastuće tenzije, galopirajuća inflacija i nezadovoljstvo rezultiraju nezadovoljstvo, te

masovna otpuštanja radnika, protest, osjećaj izgubljenosti i učestvovanje u igri u kojoj se unaprijed zna negativan krajnji ishod. Ali ovdje sam da bih vam govorio o nadi sa činjeničnom i iskustvenom osnovom da se svaka priča o uspjehu temelji na sposobnosti ljudi da preuzmu odgovornost i obavezu da unesu kulturnu prekretnicu u postojeći poredak. Glavni izazovi u obrazovanju u 21. vijeku veliki su i mnogostruki. Međutim, ne preduzeti ništa i pokušati prilagoditi se promjenama značilo bi predati se mediokritetu i izgubiti šansu za bolju budućnost. Danas se društvo može opisati metaforom razbijeno ogledalo, gdje se svaka podskupina ogleda u sopstvenoj istoriji i sopstvenim problemima. Važno je naglasiti da ove distribuirane mreže, spontano stvarane na fejsbuku i tviteru, mogu dovesti do protesta i zbacivanja vlasti, međutim nikada ne mogu biti osnova za

## BIOGRAFIJA

Dr Miloš Borozan rođen je 1991. godine u Nikšiću, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Osnovne i magistarske studije psihologije završio je na Univerzitetu u Firenci. Nakon toga, školovanje nastavlja na programu doktorskih studija u partnerstvu Univerziteta d'Anuncio Kjeti Peskara i Univerziteta u Ruanu, Normandija. Zvanje doktora nauka i titulu doctor europaeus stiće 2023. godine.

Istaživač je u laboratoriji CETAPS (Centar za istraživanja transformacija fizičkom i sportskom aktivnošću) Univerziteta u Ruanu gdje je i komesar za istraživanja, inovacije i preduzetništvo, na projektu INGENIUM Evropski univerzitet. Gostujući je predavač na Univerzitetu u Ruanu i Univerzitetu Donja Gorica.

Dobitnik je republičkih i saveznih nagrada iz fizike, te stipendija Vlade Italije i tamošnjeg Ministarstva za kulturu, Nacionalne stipendije za izvrsnost Crne Gore i stipendije predsjednika Crne Gore. Doktorski rad na temu uloge vizuelne pažnje u procesima donošenja odluka uvršten je na listu strateški važnih projekata i podržan od strane italijanskog Ministarstva nauke.

Autor je i koautor desetak naučnih radova, objavljenih u međunarodnim časopisima.

kreiranje bilo kakvih politika, naročito onih obrazovnih“, naglasio je on.

Borozan je, uz ostalo rekao da u moru informacija onome što odlučimo da ukažemo pažnju ima duboke intimne posljedice na našu percepciju. Većinu vremena koje provodimo onlajn je na društvenim mrežama, a one su se pretvorile u moćno oružje za podstrekavanje mržnje, netrpeljivosti, polarizacije i ekstremizacije u svim dimenzijama.

O. Đ.





NA FESTIVALU „PURGATORIJE“  
 UVEDENA NAGRADA ZA  
 NAJBOLJU REŽIJU  
 „JAGOŠ MARKOVIĆ“

SUDBINSKA VEZA  
 IZMEĐU TIVTA I  
 VELIKOG REDITELJA

Na inicijativu direktora Centra za kulturu Tivat **Gorana Božovića**, Savjet ove ustanove donio je odluku kojom se pored postojećih nagrada na Festivalu mediteranskog teatra „Purgatorije“ uvodi nagrada za najbolju režiju, koja će nositi naziv „Jagoš Marković“.

„Jagoš Marković preminuo je iznenada neposredno nakon zatvaranja 18. izdanja Festivala mediteranskog teatra ‘Purgatorije’. Ispostavilo se da je postojala sudbinska veza između Jagoša i Tivta, imajući u vidu da je posljednji projekat u životu radio u Tivtu, pozorišnu predstavu ‘Ćelava pjevačica’, te da je



posljednje priznanje u životu, nagradu ‘Ivana Tomičić’ za poseban doprinos festivalu, dobio upravo na posljednjem izdanju ‘Purgatorija’, istakao je Božović.

Prema njegovim riječima, Marković je ostavio dubok trag u radu Centra za kulturu Tivat i na festivalu „Purgatorije“.

„Režirao je tri izvanredne pozorišne predstave – ‘Filomena Marturano’, koja se igra preko deset godina, ‘Hasanaginica’, koja se igra preko sedam godina, i na kraju ‘Ćelava pjevačica’, koja je na dosadašnja četiri festivalska učešća osvojila jedanaest nagrada, a brojna gostovanja i festivalska učešća tek slijede. Smatram da je ovo pravi momenat za uvođenje nagrade za najbolju režiju koja će nositi njegovo ime. ‘Purgatorije’ su festival koji je volio, kojem se rado vraćao, i za koji je mnogo dao, te je uvođenje ove nagrade sasvim prikladan čin i logičan slijed događaja. Na taj način odajemo priznanje Jagošu Markoviću za sve što je postigao u pozorišnoj režiji, za izvanredan, genijalan doprinos pozorišnoj umjetnosti i kulturi uopšte, i na najprikladniji način čuvamo njegovo ime od zaborava“, zaključio je Božović.

N. N.

ZAVODU ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA DVA PRIZNANJA NA 18. MEĐUNARODNOM SAJMU KNJIGA I OBRAZOVANJA U PODGORICI

## NAGRADE ZA „ZELENU KRAVU“ I „CRVENKAPU“

Na 18. Međunarodnom sajmu knjiga i obrazovanja u Podgorici, koji je održan pod sloganom „Čitaj, budi klasik“, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva dobio je dvije nagrade.

U kategoriji „Doprinos unapređenju dječijeg stvaralaštva“ ZUNS je dobio nagradu za knjigu „Zelena krava“, autorke **Jelene Vukić**. „Ovo je knjiga koja je dobila nagradu na konkursu ZUNS-a za knjigu u oblasti književnosti za djecu. Knjiga sadrži sedam poema, koje na zanimljiv i duhovit način tretiraju teme interesantne djeci. Ona je bogato i kvalitetno ilustrovana i stoga smo imali zadovoljstvo da je predložimo za nagradu“, ističe se u obrazloženju.

U kategoriji „Unapređenje elektronskog izdavaštva Zavod je osvojio nagradu za e-lectiru „Crvenkapa“, koja predstavlja iskorak u pravcu digitalizacije obrazovnih sadržaja. „ZUNS izrasta u modernu izdavačku kuću sa bogatom produkcijom koja prati obrazovne zahtjeve novog vremena“, navodi se, uz ostalo, u obrazloženju.

„Crvenkapa“ je multimedijalna lektira za prvi razred osnovne škole i prilagođena je djeci koja još ne znaju da čitaju. Za vizuelnu raskoš „Crvenkape“ bio je zadužen **Dobrosav Bob Živković**, a za realizaciju firma „Kodelab“,



na čelu sa direktorom **Aleksandrom Dlabaćom**. Urednica izdanja je **Ivana Popović**.

Što se tiče ostalih nagrada sajma, ambasadorki Francuske u Crnoj Gori **An-Mari Maske** dodijeljeno je posebno priznanje za doprinos međunarodnoj kulturnoj saradnji i razmjeni najvećih izdavačkih vrijednosti. Izdavačka kuća „Agora“ iz Zrenjanina najbolji je idavač



kada je riječ o kompletnoj izdavačkoj produkciji. Nagradu za izdavački poduhvat podijelili su Istorijanski institut Univerziteta Crne Gore sa knjigom „Crnogorski gusar“ i Arhiv Vojvodine iz Novog Sada, za sabrana djela **Mira Vuksanovića**.

Pored mnoštva redovnih priznanja, žiri je dodijelio i niz posebnih nagrada. **O. Đ.**

## ODRŽANO ČETVRTO IZDANJE „DANA DRAGANA RADULOVIĆA“ PODSJEĆANJE NA VELIKANA KNJIŽEVNOSTI ZA DJECU

• Hrvatskoj književnici Ozani Ramljak dodijeljena nagrada za najbolju knjigu

U Podgorici je nedavno održano četvrto izdanje manifestacije „Dani Dragana Radulovića“.

Tokom dva dana organizovani su događaji u slavu književnosti za djecu, a javnost se mogla podsjetiti velikana ovog žanra Dragana Radulovića. Dodijeljena je i nagrada koja nosi njegovo ime.

Laureatkinja nagrade za najbolju knjigu za djecu objavljenu u protekloj godini je hrvatska autorka **Ozana Ramljak**, koja je zavidno priznanje zavrijedila romanom „Kako je Bluno tražio ljubav“, objavljenim u izdanju Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade iz Zagreba. Nagradu joj je uručila predsjednica žirija koji je odlučivao o najboljem naslovu, književnica **Dragana Kršenković-Brković**.

Promovisan je i dvobroj književnog časopisa za djecu „Osmijeh“. Na promociji su govorili pisac **Šimo Ešić**, glavni i odgovorni urednik književnog lista **Goran Radojičić**, kao i članovi redakcije



**Dejan Đonović** i **Velimir Ralević**, dok je moderatorica bila **Isidora Jovović**, generalna sekretarka Udruženja crnogorskih pisaca za djecu i mlade.

„Dani Dragana Radulovića“ ove su godine promovisani i van granica Crne Gore. Tako je, na inicijativu Vijeća crnogorske nacionalne manjine u Splitu, u najvećem dalmatinskom gradu promovisana knjiga „Iščašene bajke“ Dragana Radulovića. O njoj su govorili **Svetlana**

**Kalezić-Radonjić**, koja je adaptirala tekstove za štampano izdanje, a u ime izdavača, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, urednica knjige **Nada Đurković**. Tom prilikom je prikazan i dokumentarni film o piscu, autora **Ognjena Radulovića**.

Manifestacija je završena promocijom romana „Mika“ **Jelene Angelovski**, prošlogodišnje dobitnice nagrade „Dragan Radulovića“. **N. N.**



U KNJIŽARI ZAVODA ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA KNJIŽEVNO VEČE „NAŠ PISAC NA STRANOM JEZIKU“

## „EMIGRANTSKA MANTRA“ VELIBORA ČOLIĆA

U organizaciji Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica i JU Ratkovićeve večeri poezije u Podgorici je održano književno veče „Naš pisac na stranom jeziku“. Gost je bio književnik **Velibor Čolić**, dobitnik nagrade Francuske akademije za širenje francuskog jezika i kulture.

U uvodnom izlaganju savjetnica za izdavaštvo u Zavodu za udžbenike **Nađa Durković** podsjetila je da je Čolić rođen 1964. godine u Bosni i Hercegovini. Studirao je u Zagrebu, a od 1992. živi u Francuskoj gdje je prebjegao tokom rata.

Objavio je više djela na maternjem, a kasnije na jeziku svog egzila, pored ostalih, „Sarajevo Omnibus“ (nagrađen Evropskom književnom nagradom Udruženja pisaca na francuskom jeziku), „Ederlezi – pesimistička komedija (nagrada Francuske akademije za uticaj i širenje francuskog jezika i književnosti), kao i „Egzil za početnike – kako uspjeti u izbjeglištvu u 35 lekcija“, kojem mu objavila francuska izdavačka kuća Galimar.

Nakon dužeg vremena, na maternjem jeziku nastala su djela „Emigrantska mantra“ za koju je 2022. godine dobio nagradu Risto Ratković i „Autoportreti s damama“. Sa gostom je razgovarao pjesnik **Radoman Čečović**.

Odgovarajući na pitanja, Čolić je govorio o životu u egzilu u Francuskoj u koju je došao nakon što je napustio ratom

pogođenu domovinu. Posebno se osvrnuo na pitanje identiteta emigranta koji je došao u zemlju a nije znao njen jezik.

Iako mu je, kako je rekao, Francuska otvorila vrata, nakon što je izgubio „svoj svijet“ bio je suočen sa izazovom „da preživi“.

Na tom putu morao je da savlada više stepenika. Prije svega, da nauči francuski jezik i prilagodi se kulturi zemlje koja ga je primila. U tome mu je, kako je kazao, pomogla ambicija da „popuni prazninu, da ima nešto svoje“. Bio je pisac i želio da to ponovo postane, ali i da postane francuski pisac. Uspio je u tome i objavio više romana na francuskom.

Pošlo mu je za rukom da mu uspješna izdavačka kuća Galimar objavljuje djela.

On je objasnio da je „Emigrantska mantra“ nastajala godinama između romana. Riječ je o sjećanjima na teška vremena u Bosni i na Balkanu, na emigrantsku sudbinu, o ličnoj boli. Ta osjećanja nisu mogla biti prevedena na strani, već su morala biti objavljena na autentičnom jeziku.

Gosti književni večeri bili su direktor Francuskog instituta **Joan Ures**, učenici i profesori Gimnazije „Slobodan Škerović“.

Ovo književno veče je prvo u nizu koje Zavod za udžbenike organizuje u saradnji sa JU Ratkovićeve večeri poezije čije je direktor **Kemal Musić** bio takođe prisutan.

Lj. V.

NA 18. MEĐUNARODNOM PODGORIČKOM SAJMU KNJIGA I OBRAZOVANJA PREDSTAVLJEN DIGITALNI SADRŽAJ E-LEKTIRA „CRVENKAPA“



## PODRŠKA UČENICIMA U UČENJU

U okviru programa 18. Međunarodnog podgoričkog sajma knjiga i obrazovanja u Podgorici održana je prezentacija digitalnog sadržaja e-lectire „Crvenkapa“ za učenike prvog razreda OŠ „Radojica Perović“. O prvom u nizu modernih multimedijalnih edukativnih sadržaja za najmlađe govorili su **Marina Matijević**, načelnica odjeljenja za ICT u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija, **Aleksandar Dlačić**, izvršni direktor firme „Kodelab“, i **Radule Novović**, glavni urednik u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS).

Ta izdavačka kuća je, uz podršku Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i u saradnji sa Codelab-om, objavila e-lectiru „Crvenkapa“, u kojoj će djeca moći da uživaju u ilustracijama **Boba Živkovića**, naraciji **Svetlane Kalezić-Radonjić** i

glasovnoj glumi poznatih crnogorskih glumaca.

Izdanje obuhvata i osam „igralica“ tj. aktivnosti kojima se djeca mogu zabaviti nakon što odsluša i odgledaju lektiru i na taj način i provjeriti koliko su zapamtili i razumjeli.

„Crvenkapa“ je dostupna na sajtu Zavoda, u dijelu „Digitalni sadržaji“, kao i na edukativnoj platformi Digitalna škola, na kojoj se može naći i nalazi mnogo drugih edukativnih materijala za djecu svih uzrasta.

Kada je riječ o lektirama, osim „Crvenkape“, ove godine će u digitalnoj formi biti objavljene i „Pinkio“ i „Doživljaji mačka Toše“.

Novović je kazao da je riječ je o važnoj novini za ZUNS kao izdavačku kuću, ali i za cjelokupni vaspitno-obrazovni sistem u Crnoj Gori, jer „digitalizacija je dio naše svakodnevice, što

kao imperativ nameće obavezu pred sve subjekte vaspitanja i obrazovanja da tu činjenicu uvažavaju i na tom planu rade.“

Matijević je istakla važnost infrastrukture i resursa za učenje, te da na platformi Digitalna škola postoji niz aplikacija koje služe za onlajn učenje i kolaboraciju svih aktera u obrazovanju.

Crvenkapu je digitalno uobličila firma „Kodelab“, čiji je izvršni direktor Dlačić govorio o tome kako je radio tim stručnjaka dizajnera, ilustratora, lingvиста, defektologa, te programera.

„Bilo je izazovno napraviti lektiru za prvake, koji još ne znaju da čitaju. Dodatnu vrijednost ovog sadržaja čine osam zabavnih igara za djecu uz koje oni mogu da provjere koliko su naučili iz ove lektire“, naglasio je Dlačić.

O. Đ.

## OSNOVCI IZ ŠKOLE „RADOJICA PEROVIĆ“ GOSTI ZUNS-OVOG PROGRAMA RADIONICA NA TEMU MEDIJSKE PISMENOSTI

Učenicima četvrtog razreda OŠ „Radojica Perović“ iz Podgorice profesorica crnogorskog – srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti **Sveltana Jovetić-Koprivica** održala je radionicu o značaju medijske pismenosti tokom šestog dana Međunarodnog sajma knjiga i obrazovanja, koji se održava pod sloganom „Čitaj, budi klasik“.

Đaci učiteljice Lidije Zečević bili su veoma aktivni u razgovoru o tome šta su mediji i kakava je njihova uloga u komunikaciji.

Tokom radionice akcenat je stavljen na pet pitanja: ko je autor poruke, kako je ova poruka zaokupila moju pažnju, kako ovu poruku čita neko drugi, koje vrijednosti ova poruka prenosi i koja je svrha ove poruke. O. Đ.

## O STRIPU „NEVOLJE SA ROKIJEM“ SA UČENICIMA OŠ „SAVO PEJANOVIĆ“ IZ PODGORICE ODRŽANA RADIONICA O DJEČIJIM PRAVIMA

Na Međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici održana je radionica „Moja prava i obaveze“ kojoj su prisustvovali učenici VII razreda OŠ „Savo Pejanović“ Podgorica sa nastavnicom **Vericom Tajčić**.

Radionicu su vodile **Nađa Durković**, savjetnica za izdavaštvo u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS), i predstavnice Akcije za ljudska prava **Martina Markolović**, socijalna radnica, i **Bojana Malović**, pravna savjetnica.

Sa djecom su razgovarale o stripu „Nevolje sa Rokijem i druge priče o dječijim pravima“,

koji je Akcija za ljudska prava uradio 2013. godine, a objavio ZUNS.

Ovo izdanje sadrži pet priča na osnovu najčešćih tema o kojima su djeca iz cijele Crne Gore pisala ombudsmanu: 1) diskriminacija po osnovu invaliditeta i 2) diskriminacija zbog društveno – imovinskog statusa, 3) vršnjačko nasilje, 4) nasilje nastavnika prema djeci i 5) nedovoljna uključenost djece u donošenje odluka koje ih se tiču.

Strip je dostupan na internetu a štampano izdanje se može kupiti u knjižarama ZUNS-a.

O. Đ.



## ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA UČESTVOVAO NA SAJMU KNJIGA U SARAJEVU NAGRADA KAO KRUNA USPJEŠNOG NASTUPA

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica uspješno se predstavio na 35. Internacionalnom sarajevskom sajmu knjiga, koji je održan u centru „Skenderija“.

Pažnju posjetilaca privukao je bogato opremljen štand crnogorskog izdavača, na kom su mogli kupiti neka od brojnih izdanja vanudžbeničke literature.

Osim toga, Zavod je promovisao i pobjednička izdanja sa prošlogodišnjeg literarnog konkursa: zbirku poema „Zelena krava“ **Jelene Vukić**, koja je trijumfovala u kategoriji književnosti za djecu, te poetsku knjigu „Podzemne vode“ **Radomana Čečovića**, laureata u kategoriji književnosti za odrasle. Moderator promocija bili su urednici izdanja **Radule Novović** i **Nađa Durković**.

Posljednjeg dana ove međunarodne manifestacije stigla je i lijepa vijest: žiri za dodjelu sajamskih nagrada odlučio je da crnogorskog izdavača nagradi u kategoriji najboljeg oblikovanja knjige. Priznanje je zavrijedio upravo zbirkom poezije „Podzemne vode“ Radomana Čečovića, koja je dio Zavodove biblioteke „Savremenik“, čiji dizajn potpisuje **Sladana Bajić-Bogdanović**.

N. N.



## ZAVOD ZA UDŽBENIKE OBILJEŽIO MEĐUNARODNI DAN DJEČJE KNJIGE ODRŽANO KNJIŽEVNO VEČE „KOD KNJIGE U GOSTIMA...“

Povodom Međunarodnog dana dječje knjige Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica organizovao je u centralnoj knjižari književno veče „Kod knjige u gostima...“.

Organizatorica večeri i urednica u Zavodu **Jadranka Đerković** podsjetila je da se ovaj dan obilježava u znak sjećanja na Hansa Kristijana Andersena koji je rođen 2. aprila kako bi se podstakla ljubav prema čitanju i istakla važnost knjige za djecu. Prema njenim riječima, Međunarodni odbor knjige za mlade (IBBY) obilježava ovaj dan još od 1967. godine, a svake godine pokrovitelj je jedna od članica koja osmišljava poruku.

Ona je kazala da je ovogodišnja poruka „Preko mora na krilima mašte“, a napisala ju je japanska književnica Eiko Kadono, dobitnica Nagrade Hansa Kristiana Andersen za 2018. godinu.

U želji da se ukaže koliko je čitanje zdravo, upriličeno je druženje s knjigom „Zelena krava“ koju je objavio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica. Gošća ovog veoma

zanimljivog programa bila je autorka **Jelena Vukić**, kao i učenici osnovnih škola „Radojica Perović“, „Novka Ubović“ i „Oktoih“ iz Podgorice.

Učenici **Maksim Vučko-ović**, **Nikolina Čelebić** i **Viktor Šćekić** čitali su poeme iz ove zbirke.

Autorka Vukić je razgovarala sa učenicima, čitaocima ove knjige, o njenim porukama, ukazujući da je ponekad potrebno hrabrosti da bi se bio jedinstven.

„To u životu nikad nije lako ali ćete uvijek pronaći nekoga ko je sličan vama. Svijet izmiješanih, različitih ljudi je mnogo ljepše mjesto“, naglasila je ona.

Vukić je tokom razgovora podsticala djecu da pišu. Poručila im je da ne odustaju odmah ukoliko im ne ide, već da budu uporni, kao i da inspiraciju mogu da nađu svuda oko sebe.

Učenici su bili veoma zainteresovani i aktivno učestvovali u razgovoru sa pjesnikinjom. Pokazali su da vole da čitaju i da razumiju poruke književnih djela.

Lj. V.

## U KNJIŽARI ZAVODA ZA UDŽBENIKE OBILJEŽEN SVJETSKI DAN KNJIGE I AUTORSKIH PRAVA

# UNIVERZALNI OMAŽ PISCIMA I NJIHOVIM DJELIMA

U centralnoj knjižari Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica održano je književno veče povodom Svjetskog dana knjige i autorskih prava, koji se širom svijeta tradicionalno obilježava svakog 23. aprila.

Na večeri su govorili saradnik za autorstvo i srodna prava u Zavodu **Miloš Lekić**, direktorica OŠ „Radojica Perović“ **Snežana Dakić-Tomanović**, specijalistkinja pedijatrije **Nelica Ivanović-Radović** i psiholog i psihoterapeut **Žarko Ivanović**. Moderatorica događaja bila je **Jadranka Đerković**, urednica u Zavodu.

„Podsjećam da je UNESCO 1995. godine na Generalnoj konferenciji u Parizu donio odluku o obilježavanju ovog datuma, kako bi se promovisali čitanje, objavljivanje knjiga i zaštita autorskih prava. Veza između ovog datuma i knjige datira još od 1923, kada su katalonski knjižari odlučili da odaju počast velikom Servantesu, koji je umro na taj dan. Takođe, smatra se da je istog dana preminuo i Vilijam Šekspir, te je stoga ovaj datum univerzalni omaž knjigama i piscima“, naglasila je Đerković.

Miloš Lekić je ukazao na činjenicu da izdavačka djelatnost Zavoda za udžbenike predstavlja kapitalnu vrijednost za Crnu Goru.

„Samim tim što imamo tako veliki javni značaj, moramo da posvetimo i veliku pažnju autorskim pravima. Do prije dvadesetak godina i nije pridavan neki značaj ovoj materiji, ali kako smo krenuli putem modernizovanja i evropskih integracija, morali smo i to unaprijediti“, istakao je on, a potom prisutne pobliže upoznao sa važnošću autorskih prava.

### TUGA KAO INSPIRACIJA

Snežana Dakić-Tomanović, koja se i sama bavi pisanjem, govorila je o inspiraciji za stvaranje književnih djela.

„Sreća jeste inspiracija, ali tuga je definitivno najpotentnije osjećanje, najplodonosnije, te se iz nje stvaraju brojna



ne samo književna, već uopšte umjetnička djela. Smatram da onaj koji piše osjeća svjetsku bol. Kad je čovjek emotivan i nosi ličnu tugu, onda je on veže sa tugom bilo koje druge osobe. Na koncu, mišljenja sam da svako veliko djelo nastaje iz suptilne čovjekove percepcije svijeta“, navela je ona.

Prema riječima Nelice Ivanović-Radović, autorke nekoliko knjiga poezije, cilj njenog umjetničkog angažmana bila je neka vrsta spašavanja vlastitog bića.

„Iako ne volim predstavljati ovog tipa, u javnosti, osjećam se jako lijepo večeras i zahvalna sam Jadranci što me je podsjetila na vremena koja su bila i srećna, ali i bremenita gubicima, te što sam nakon više godina uzela sopstvenu knjigu u ruke“, navela je ona, dodajući: „Knjiga je objavljena sada već daleke 2011. godine, a predstavlja hronologiju ljubavi i smrti. Kao takva, za mene je često bila bolna, pa sam je na neki način izbjegavala. To je neka vrsta dnevnika raznoraznih događanja, koji je svoju

završnicu dobio novim rođenjem.“

### KONTAKT SA SPOLJAŠNJIM SVJETOVIMA

Žarko Ivanović je sa psihološkog stanovišta osvijetlio smisao knjige u današnjem vremenu.

„Knjiga nam pomaže da budemo u dobrom kontaktu sa unutrašnjim svijetom, sa dinamikom koja se dešava unutar nas, sa svjesnim i mnogo više nesvjesnim procesima koji se dešavaju u nama. Takođe, važno je da budemo u što boljem kontaktu i sa spoljašnjim, ne svijetom, već svjetovima. Na kraju, važno je održavati maštu i imaginaciju. Sve su ovo stavke važne za mentalno zdravlje, a knjiga može biti veoma bitan alat da sve ove aspekte kvalitetno povezujemo“, zaključio je on.

Veče su muzičkim nastupom uveličale učenice Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, **Nađa Popović** i **Jelena Jovanović**.

N. N.



NA FILOZOFSKOM FAKULTETU PREDSTAVLJEN ČASOPIS „VASPITANJE I OBRAZOVANJE“

# TRADICIJA KOJA IMPONUJE, ALI I OBAVEZUJE

• Prisutnima se obratili i članovi redakcije časopisa Radovan Damjanović, prof. dr Tatjana Novović i prof. dr Predrag Miranović

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću održana je prezentacija časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“, koji objavljuje Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, a koji kontinuirano izlazi još od 1975. godine.

Riječ je o jedinom časopisu za pedagošku teoriju i praksu u Crnoj Gori, u kojem radove publikuje veliki broj istaknutih prosvjetnih i naučnih radnika iz zemlje i regiona.

Na prezentaciji se u ime izdavača obratila mr **Aleksandra Hajduković**, direktorica Zavoda za udžbenike.

„Časopis je osnovao Republički zavod za unapređivanje školstva, a posljednjih dvadeset godina izdavač je Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Činjenica da smo izdavači časopisa 'Vaspitanje i obrazovanje' za nas predstavlja čast, ali i obavezu. Drago nam je da obezbjeđujemo sve neophodne preduslove za pripremanje i izlaženje lista, a tako će biti i ubuduće“, kazala je ona, te najavila da će iduće godine biti proslavljeno pola vijeka „Vaspitanja i obrazovanja“.

## TRASIRANIM PUTEM

Urednica časopisa **Ana Bojović** istakla je kako tim koji danas stoji iza ove publikacije „nastoji da nastavi put koji su

trasirali naši prethodnici“.

„Zato pokušavamo da na adekvatan način približimo kolegama različite oblasti u kojima je ostvaren bilo kakav napredak, pa makar to bile oblasti kojima se pristupa na slične ili potpuno različite načine. U našem adresaru za distribuciju nalaze se sve predškolske ustanove, osnovne, srednje stručne škole, gimnazije i fakulteti, biblioteke, centri za kulturu, domovi učenika i studenata, državne institucije, te ministarstva i zavodi na teritoriji Crne Gore. U pitanju su svi oni koji treba da budu informisani, da uče ili saradaju s nama. Putujemo kroz vrijeme, kroz gradove i prostore, idemo po svojoj zemlji, ali idemo i prema zemljama u okruženju – prvenstveno prema kolegama“, naglasila je ona.

Prisutnima su se obratili i članovi redakcije časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“ **Radovan Damjanović**, prof. dr **Tatjana Novović** i prof. dr **Predrag Miranović**.

„U pitanju je časopis koji je vremenom inaugurisan u vodeći ne samo na ovom našem prostoru, već i šire. I u nekadašnjoj državi nosio je glas kao jedan od najvažnijih. Održao se uprkos svim nezgodama i burama. Sputavale su ga krize, ali nije se narušila njegova dinamika. Zato on danas uživa ugled publikacije od posebnog,



nacionalnog značaja“, naveo je Damjanović, dugogodišnji glavni urednik „Vaspitanja i obrazovanja“, te nekadašnji visoki funkcioner u resornom ministarstvu.

## KVALITATIVNI ISKORAK

Prof. dr Tatjana Novović, dekanica Filozofskog fakulteta, ukazala je da joj je čast biti dio redakcije „Vaspitanja i obrazovanja“.

„Publikovanje radova u ovom časopisu svakako je još jedan od načina unapređenja našeg obrazovnog sistema. Kvalitativni iskorak koji se sve

više primjećuje jeste sve češća pojava autora iz prakse. Oni doprinose jednom specifičnom pogledu iznutra, čime se ta ista praksa dodatno poboljšava. Takođe, dokaz je to da se njihov angažman ove vrste konačno prepoznaje u sistemu vrednovanja napredovanja u zvanja, što je snažan spoljašnji motivator“, istakla je ona.

Prema mišljenju prof. dr Predraga Miranovića, redovnog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, od izuzetne je važnosti da domaći autori objavljuju svoje radove u časopisu ovog tipa.

„Ovaj časopis će da traje

dok traju njegovi čitaoci. A čitalaca će biti dok bude interesantnih i kvalitetnih tekstova. A njih će, opet, biti ukoliko imamo dosta potencijalnih autora, pa smo u mogućnosti da proveremo. Stoga je važno da se autori, uz lične benefite, vode i altruizmom. Problem je što naš sistem ne stimuliše objavljivanje u nacionalnim časopisima. To rade velike države i stimulacija tog tipa trebalo bi da se desi i kod nas, a pogotovu bi trebalo da se u tom kontesktu razmisli o mjerilima za izbor u akademska znanja“, zaključio je on.

N. N.

U KNJIŽARI ZAVODA ZA UDŽBENIKE OBILJEŽEN SVJETSKI DAN POEZIJE

## STIHOVIMA U ČAST

U centralnoj knjižari Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica održano je poetsko-muzičko veče pod nazivom „Kad poezija progovori“, kojim je svečano obilježen 21. mart – Svjetski dan poezije.

Bila je to prilika da svoje omiljene stihove kazuju urednici u Zavodu, ali i njihovi gosti iz osnovnih, srednjih škola, te srodnih obrazovnih ustanova. Tako su se mogla čuti čuvena djela Dušana Kostića, Dobriše Cesarića, **Pavla Goranovića**, Fernanda Pesoe, Ranka Jovovića, Vesne Parun, Ane Ahmatove, Jovana Dučića, Gabrijela Garsije Markesa i drugih velikana pisane riječi.

Priliku da se oprobaju kao recitatori imali su: **Magdalena Jovanović, Nada Bajović, Nadica Vukčević, Maja Radunović, Irena Ivanović, Snežana Tomanović, Radule Novović, Ana Bojović, Radiša Šćekić, Biljana Miranović, Dimitrov Popović, Branika Tomović, Luiza Nistratava, Julija Vlasova, Milica Šćepanović**, te **Jadranka Đerković**, koja je bila i moderatorka večeri.

Događaj su uveličali muzičari **Nikola Martinović** i **Kristina Miljenović**, te plesni duo koji su činili **Slađana Novaković** i **Marko Batrićević**.

N. N.





# ĐAČKA strana

Poziv čitaocima  
i saradnicima iz škola  
za kreiranje Đačke strane

U cilju afirmacije darovitih đaka, nastavnika osnovnih i srednjih škola, kao i stručnih saradnika, a sa željom da širu javnost upoznajemo sa njihovim stvaralaštvom, otvorili smo Đačku stranu. Očekujemo da nam šaljete svoje literarne i likovne radove, a mi ćemo ih redovno objavljivati na portalu kao i u štampanom broju koji izlazi četiri puta godišnje.

Vjerujemo da ćemo kreativnom saradnjom zainteresovati, podsticati i ohrabrivati mnoge stvaraoce da se predstavljaju na našoj stranici.

## Savjet za odrasle

Hej odrasli, otkačite stres iz očiju vam viri bijes, dajte ljubavi punog gasa, dosta nam je vašeg basa. Mislite često na nemire i muke, da posla su vam pune ruke, vaši teški životi uopšte ne liče divoti. Ne trpite poraze, plašite se nevolje često čekate neko vrijeme bolje, druženja nemate zbog inata igrate se verbalnog rata. Brzo mijenjate raspoloženja, za vas je ljubav složena tema. Probajte laganije, bez žurbe od kikota nek' vam uši trube. Sklonite pametne telefone, imate djecu, ne embrione. Daću vam savjet baš lak kako srećan može biti svak', grlite nas da prođe briga, vi ste naša najvažnija KNJIGA!!!

**Mona Mujović VII razred  
OŠ „Sutjeska”, Podgorica**

\*\*\*

Bio jednom jedan mrak,  
pa je došao jedan zrak.  
Rastjerao ljudi mrak,  
bio je to sunčev zrak.

Samo jedan njegov krak,  
dovoljan da sredi mrak.  
Bila jednom jedna tuga,  
rastjera je srećna duga.

Bješe jednom pustinja,  
i u njoj oaza.  
Bješe tamo stranputica  
al' bješe i staza.

Niti mrak ubi zrak,  
niti tuga srećnu dugu.  
Još je lijep ovaj svet  
i u njemu svaki cvijet.  
Sve što diše ljubavlju piše!

**Ognjen Andrić VI razred  
OŠ „Štampar Makarije”,  
Podgorica**

## More

U zagrljaj ti zaronim,  
ideju izronim,  
sa idejom obiđem svijet,  
dobijem čisto pet!

U mrak ti zaronim,  
pjesmu izronim,  
pjesmu objavi školski list,  
uspjeh to je čist!

U so ti zaronim,  
i bol izronim,  
bolu šamar opalim,  
nastavim da se šalim!

U ljubav ti zaronim,  
a, novu ljubav izronim,  
ljubavi po prozoru šaram ime,  
pišem mu najljepše rime!

U plavetnilo ti zaronim,  
a, zdravlje izronim,  
na zdravlju zahvalim moru,  
zbog mora volim Crnu Goru!

U toplom ti zaronim,  
vraćanje izronim,  
pa se vratim svakog ljeta  
godina, evo deseta!

U tebe, more, zaronim  
i uvijek sjaj u oku izronim,  
vole te moje oči čiste,  
nikad bez mora nisu iste!

**Nevena Andrić IX razred  
OŠ „Štampar Makarije”,  
Podgorica**

## Kovčeg snova



Ne, ne sanjam zatvorenih očiju  
u postelji, na mekom jastuku,  
već budan sjednem u nečujnu kočiju  
prepustim se čežnji, noći i trenutku.

Snovi mi zapljuskuju svaki ćošak duše  
vrtlog talasa razgali težnje,  
a želje poput kiše pljušte  
primamljive, slatke, kao zrele trešnje.

Kovčeg snova skrivam u njedrima  
nad njim zaključam na grudima skrinje,  
okujem je lepršavim, tananim lancima  
kao sto student zimi prospe nježno inje.

Zar svijet bez bola može biti samo san  
želio bih da iščezne u zaborav daleki,  
pa da se spokoj raširi kao dlan  
sigurno bi potoci blještavi potekli.

Nek' ne bude rata, gladi i bolesti  
ugasimo pucanj, oholost i čemer,  
kako školjka biseru svoju bit posveti  
i tišinom nijemom stvori snažan bedem.

San mi je postati jednog dana neko,  
ipak to skrivam i od jutra vješto,

mjesecu što noću bdi odavno sam rek'o  
duši mojoj čuvati tajne nije teško.

Umorim se nekad, priznajem, dok sanjam  
zagrlim zvijezde i na oblak skoknem,  
dašak vjetra neumorno ganjam  
pa da se na vrh Sunca vjesto popnem.

Sanjati za mene istinski je lijek  
noci su moje skloniste sigurno,  
tu živi neki samo moj svijet  
gdje oluja miluje i kada je burno.

**Dragan Kadrić IX razred  
OŠ „Vladimir Nazor”, Podgorica**

Prvo mjesto na 46. Limskim večerima  
dečje poezije u Priboju

## Korak djetinjstva

Djetinjstvo, rasuti sjaj čarolije  
u kojem ni malo ne žurim da odrastem,  
beskrajno kao more sinje  
gdje letiš visoko i zagrliš laste.

Srećna što imam godine dječje  
plovim bez talasa burnih,  
na svakom su ćosku izvori sreće  
odrastanju neću da jurim.

Djetinjstvo, to je more duboko  
prepuno osmjeha i bisernih školjki,  
iako nevidljivo golim okom  
tu nema nedaća, tuge i boljki.

Osmjehe vješto crta na licu  
zvuci kao najtoplija nota,  
upališ Sunce, preletiš pticu  
djetinjstvo je ukras svakog života.

Na laticama ruže zanjiše me vjetar  
a zatim skakućem po oblacima,  
to je moj pobjednički pehar  
Trčim slobodno malim koracima.

**Vasilisa Kadrić VI razred  
OŠ „Vladimir Nazor”, Podgorica**

## Ako

Ako si bio vjeran,  
dao sve od sebe,  
nisi ti izgubio njih  
oni su izgubili tebe.

Ako si volio jako,  
to je za tebe bilo lako,  
i zbog njih si zamalo izgubio sebe,  
Zabravo oni su izgubili tebe.

Ako ti je do njih toliko stalo,  
a njima do tebe ni malo  
i ako si povrijedio sebe  
nisi izgubio nikog, nego oni tebe.

**Jovana Jovović, VIII razred,  
JU Obrazovni centar - Plužine**





# ĐAČKA strana

## Ludo srce

2

Ispod kaputa srce mi luta  
Izlaz traži na sve strane  
Taman misli da je umaklo  
Tik ispod vrata kuca na vrata  
Kad tamo dugmići izlaz brane  
Strašni stražari tog kazamata  
A ono ludo neće da stane  
Pa sve izokola prolaz traži  
Za bijeg spremno za avanturu  
Lako se ohrabri lako odvaži  
Naći će oluju, naći buru i gdje je nema  
Valjda se tako za život sprema  
E, to moje takvo srce  
Što kuca kao kad Kvazimodo zvoni  
Odlučilo je na vrhu brda  
U suvo more da zaroni  
Očigledno, glava je tvrda  
Pa hoće, a sve kao da neće  
Da malo brblja s letećim ribama  
Takoreći da blebeće po dnu neba  
Da izađe na megdan svim okrutnim  
šibama  
Čulo je šašavo da tako treba  
Da se isprsi pred bubamarom  
I sve to začini jednim dar-marom  
Da fenjerom obasja sunčanu zoru  
Da razveseli usamljenu noćnu moru  
Da snijeg odnese na Sjeverni pol  
Pravo iz pustinje dvije-tri grudve  
Da pravi skijalište usred Budve  
Da skoči na najviši jarbol  
Brzog voza za kraj svijeta  
Da šeta, šeta, šeta  
A onda da mi se umorno vrati  
Puno sreće i puno priče  
Poljupce podijeli mami i tati  
Pa mi šapne oko ponoći  
Ti ćeš do kraja svemira moći jer  
Sve djevojčice jedna drugoj liče  
Samo ti ličiš na sebe samu  
Možeš skupiti u dlan sve zvijezde  
Možeš u šešir zataći Kumovi slamu  
Možeš krilate konje gledati kako jezde  
Zato što imaš ovo srce ludo  
Kad god poželiš desiće se čudo.

**Katarina Radović**  
**OŠ „Milorad Musa Burzan”,**  
**VIII razred, Podgorica**

Drugo mjesto na 46. Limskim večerima dečje poezije u Priboju

## Pjesma o magarcu

*(Inspirisan pjesmom Vita Nikolića „Jedan nešto ozbiljniji pogled na magarca“ i borbom radnika i poniženih ljudi za svoja prava)*

Ne volim kad te s glupim porede  
i kažu da si bandoglav i inatan.  
Ti si samo staroga kova,  
dosljedan sebi, majstor svog zanata.  
Porugu što ti na leđa kače  
slobodno mačku o rep sveži  
i kad ti duša od čemera plače,  
nisi od onih - ostavi i bježi.  
Mnoge domove kičmom si ogrijao  
noseći naramake drva.  
Nagrade zaslužne skoro nikad dobijao,  
tek ako od prvorednih pretekne mrva.  
Kinjili te kusi i repati,  
prut im fijukao iznad tvoje glave,  
gledao si ih pogledom patnim.  
Možda nekad greške israve.  
Rekoše mi iz čista mira,  
ritnuo si se bolno, jako  
Nestade im u očima poruge i prezira.  
Njakao si : “Dokle više ovako?”  
Uspravan pred pognutima stojiš,  
u oči ih dostojanstveno gledaš.  
Nisi takav, ali eto moraš  
zubima pokazati koliko vrijediš.

**Strahinja Mijanović, IX razred**  
**OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“**  
**Dobrota, Kotor**

## Najljepše

3

Najljepše se nikad ne izgovori,  
od njega se samo porumeni.  
Nit romori, niti razgovori,  
krvlju bije u svakoj veni.

Najljepše se nikad ne kaže,  
zapne tako na vrhu usana,  
ugriže se zubima najjače  
da se ne bi obrušila brana.

Najljepše se najteže očuti.  
Krije se ko gubava rana.  
Raspline se u stidnim pogledima,  
il zaključa u srčanim komorama.

**Strahinja Mijanović, IX razred**  
**OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“**  
**Dobrota, Kotor**

Treće mjesto na 46. Limskim večerima dečje poezije u Priboju

## Moja pjesma

Ima trenutaka kad bih sve i odmah  
pa mi sanjiva glava lupi o banderu.  
Razum kaže : „Polako, momak!  
Pazi u kom ideš smjeru!”

A ja bih da hrlim koraka lakog,  
srce mi kazaljkom kompasa jedri  
mediteranski ojužim, tako,  
al' me bura brzo razvedri.

I tražim neke vidike nove,  
dozivaju me nepredene ceste.  
Srce moje, moj pustolove,  
što vodiš me u sne i nesne.

Ostani razigrano, vragolasto, čisto  
kao vilenjak iz omiljene priče,  
pa kad život kaže : „Kasno!”  
U starcu probudi dječaka na kog drugi  
ne liče.

**Strahinja Mijanović, IX razred**  
**OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“**  
**Dobrota, Kotor**

## Limske večeri

Kad mjesec zasja vidjelom svojim  
stade da ogleda se nasred Lima.  
Započe ples pred očima mojim,  
uzdahnu rijeka i nastala plima.

Uhvaćen mjesec u svojoj igri  
stidljivo uteče za svoju goru,  
a Lim, kralj zelenih vodenih čigri,  
šapnu da žuri svome moru  
i još mi radosno, glasno reče:  
„Naslukaj ovo limsko veče!”

Prodoše divna limska ljeta,  
bez slike večeri one što volim,  
treba mi čarobnih riječi četa,  
talase Lima još uvijek molim  
i mjesec što skrio se za svoju goru,  
prizivam srebrno-zelene boje  
nestale negdje u Crnom moru  
da naslikaju to veče moje.

**Blanka Čukić, VII razred**  
**OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje**

## Izvini svijete za uvredu planete

Tužno gledam našu rijeku,  
moje misli s njom teku.  
Zašto izgleda ona tako?  
Zašto sve je naopako?  
Umjesto riba otpad njome pliva...  
ljudi moji, istina je ovo živa!

Rijeka moja nije čista,  
ni sunčev odsjaj u njoj ne blista.

Podignem glavu, vidim zgradu,  
a nekada tu je bio  
najljepši park u gradu.

Ispred zgrade  
sve pločnici i auta,  
pa se pitam –  
zar se tako priroda čuva?

Vazduh naš nije čist više,  
sve teže i teže se diše.  
Neko treba da im kaže: Stop! i Stop!

Da im pokaže tužno lice naše planete,  
da vide kako se troši i plače...

Jasno i glasno trebamo reći svi:  
Oprosti nam, voljeni svijete ti!  
Planeto naša, poručujemo ti sada –  
Pazićemo te i nećeš biti  
tužna više nikada!!!

**Lejla Dizdarević, VII razred**  
**OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje**

## Zvezdana noć

Jutrom se gase, noću pale,  
igraju kola po nebeskom svodu,  
budnom me drže te čigre male,  
ali ne uhvatim kada mi odu.

Priče o njima nebom kruže  
o nebeskim kočnicama što se roje,  
noću se sa mnom rado druže,  
stoji u zapisu duše moje.

U jednu radosnu ljetnju noć,  
iz moga srca želja se ote,  
pokazaše mi svu svoju moć,  
iskre svjetlosti i dobrote.

Raširenih dlanova punih nade,  
snova i želja što srce mi muče,  
najsajnija u ruke mi pade,  
uhvatih zvezdane kapije ključe.

Zvijezde su jato duša ljudi!  
Istine mlado jutro se stidi,  
magija stane kad ono se budi,  
to samo pjesnik noću vidi.

**Učenica: Blanka Čukić,**  
**VII razred**  
**OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje**



OBILJEŽEN MEĐUNARODNI DAN PLANETE ZEMLJE

# ZAJEDNO PROTIV PLASTIKE

• Pripremljene prezentacije, organizovana ozelenjavanja dvorišta, skupljanje otpada, kvizovi...

**M**eđunarodni dan planete Zemlje obilježen je u više osnovnih škola u Crnoj Gori. Učenici ekološke sekcije OŠ „Jugoslavija“ u Baru pripremili su prezentaciju „Planeta protiv plastike“. Oni su tom prilikom ukazali na štetne efekte ovog materijala po okolinu – škodi ljudskom zdravlju, zatrpava plaže, začepkuje tokove otpada i deponije.

Naglašeno je da plastika predstavlja ozbiljnu prijetnju ljudskom zdravlju koja je alarmantna kao i klimatske promjene. Objasnjeno je da ovaj vještački materijal, razlažući se u mikroplastiku, oslobađa toksične hemikalije u naše izvore hrane i vode i cirkuliše kroz vazduh koji udišemo. Alarmantan je podatak da se više od 500 milijardi plastičnih kesa proizvede godišnje, odnosno milion kesa u minuti.

Učenici su zaključili da je naša planeta ugrožena i da se svi moraju drugačije odnositi prema njoj i shvatiti da svaki pojedinac mnogo može da pruži.

Sprovedena je i akcija ozelenjavanja dvorišta koju su organizovale Komunalne djelatnosti Bar i Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj te opštine zahvaljujući kojoj je ovaj školski prostor bogatiji za jednu sadnicu lantana i dva badema. U toj aktivnosti učestvovali su članovi ekološke



sekcije i radnici Gradskog zelenila.

Učenici III-1 odjeljenja OŠ „Maksim Gorki“ obilježili su ovaj dan sa učiteljicom mr **Zoricom Dumnić**. Oni su svoje znanje o Sunčevom sistemu proširili u okviru radionice „Kugla kao čigra“. Djeca su u okviru ove edukativne aktivnosti podržala svoje drugare II razreda u akciji sakupljanja PET ambalaže.

Đaci VIII-2 OŠ „Štampar Makarije“ učestvovali su u ekološkoj akciji „Planetu našu pazi, učestvuj u reciklaži“. Ova aktivnost organizovana je radi

podsticanja ekološke svijesti o značaju odgovornog odnosa prema otpadu. Učenici su sakupljeni otpad selektivno odlagali u namjenske kante i upoznali koje su važnosti selektivnog sakupljanja otpada i recikliranja.

U OŠ „Veljko Drobnjaković“ u Risnu učenici V-1 pripremili su prezentacije kojima su ukazali na štetnost plastike po zdravlje ljudi i planete, a predložili su i konkretna rješenja kako da se smanji upotreba ovog vještačkog materijala.

Radove na temu „Kako smanjiti upotrebu plastike?“



predstavili su svojim drugarima iz I, III, IV i V razreda. Koordinatorica aktivnosti je nastavnica **Adrijana Krcunović**.

U OŠ „Marko Miljanov“ u Bijelom Polju organizovane su, zahvaljujući donaciji NLB banke uz podršku Agencije za zaštitu životne sredine, različite aktivnosti.

Dvorište ove škole bogatije je za sadnice smaragdne tuje, šarenolisnog javora, bijele breze i cvjetova tagetes. U akciji su učestvovali učenici svih razreda.

Bila su aktivna i djeca iz PO Cerovo. Oni su očistili školsko

dvorište i posadili cvijeće.

U OŠ „Ivo Visin“ u Perastu organizovani su radionica i kviz znanja za djecu od I do V razreda.

Učiteljica **Desanka Tričkowska** osmislila je radionicu na temu ekologije sa posebnim osvrtom na otpad, u čijoj realizaciji joj je asistirala učiteljica **Ljiljana Krivokapić**. Ona je učenicima ukazala na značaj znanja iz ekologije i detaljnije ih upoznala sa vrstama otpada i značaju njegovog odlaganja.

Prikazan je i kratki film u kojem je istaknut značaj Crne Gore kao ekološke države i pokazane su njene najljepše prirodne ljepote.

U „Eko kvizu“ učestvovalo je pet ekipa koje su nosile imena poznatih vrsta riba iz našeg mora: „Orade“, „Brancini“, „Cipoli“, „Palamide“ i „Sardele“. Pobjedio je tim „Orade“.

Međunarodni dan Planete zemlje obilježava se svake godine od 1970. godine, a glavna tema ove godine je „Planeta protiv plastike“

Lj. V.



LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA  
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA

UREĐUJE REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Ljiljana Vukoslavović, Olga Đuričković i Nikola Nikolić

Veb-sajt: [www.zuns.me/prosvjetnirad](http://www.zuns.me/prosvjetnirad) • <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO: Ulica Balšića br. 4

Telefon: 020/231-254

E-mail: [prosvjetnirad@t-com.me](mailto:prosvjetnirad@t-com.me)

Štampa: Štamparija „Ostojić“



**Prosvjetni rad**

